

FinanceEstonia ettepanekud võlaõigusseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse (uue tarbijakrediidi direktiivi ülevõtmine) eelnõule

MTÜ FinanceEstonia (edaspidi: **FinanceEstonia**) tänab võimaluse eest anda tagasisidet võlaõigusseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse (uue tarbijakrediidi direktiivi ülevõtmine) eelnõule (edaspidi ka: **eelnõu**).

FinanceEstonia on Eesti finantssektori katusorganisatsioon, mille eesmärk on toetada Eesti finantssektori arengut, innovatsiooni ja finantsteenuste eksporti. Seisame selle eest, et Eestisse tekiks uusi finantsvaldkonna ettevõtteid, loodaks uusi kõrge lisandväärtusega töökohti ning kohalik kapitaliturg pakuks Eesti ettevõtetele täiendavaid finantseerimisvõimalusi. Esindame oma töös ja tegemistes enam kui 90 finantssektoris tegutsevat ettevõtet.

Alljärgnevalt toome välja arvamuse ja ettepanekud eelnõu ja seletuskirja täiendamiseks, sh konkreetsemad kommentaarid erinevate eelnõu sätete lõikes.

1. Seaduse jõustumine

1.1. Säte: Eelnõu § 7 – seaduse jõustumine

1.2. Direktiiv (EL) 2023/2225 (edaspidi CCD II või direktiiv) näeb ette, et liikmesriigid võtavad direktiivist tulenevad nõuded vastu hiljemalt 20.11.2025 ning alustavad nende kohaldamist alates 20.11.2026. Direktiivi ülesehitus eeldab, et turuosalistele jääb pärast siseriikliku regulatsiooni vastuvõtmist piisav ettevalmistusaeg uute nõuete rakendamiseks. Kui siseriiklik regulatsioon võetakse vastu oluliselt hiljem, väheneb direktiivis ette nähtud üleminekuperioodi praktiline tähendus ning võib tekkida küsimus õiguskindluse ja õiguspärase ootuse põhimõtte järgimisest.

1.3. Eestis on seadusandliku menetluse ajakava kujunenud selliselt, et turuosalistele jääks kavandatavate ulatuslike protsessi- ja süsteemuudatuste elluviimiseks märkimisväärselt lühem ajaraam kui direktiiviga ette nähtud. Paratamatult avaldab ettevalmistusperioodi piisavusele täiendavat survet ka asjaolu, et eelnõu vastuvõtmine seadusena on eeldatavasti kavandatud suve algusesse, mil enamikes organisatsioonides on tööjõuressurss piiratud. Sellest tingituna väheneb ka aeg, mis jääb vastavuse tagamiseks vajalike IT-lahenduste arendamiseks ja testimiseks enne nõuete kohaldamise algust.

1.4. Turuosalised on planeerinud oma tegevust eeldusel, et direktiiviga ette nähtud rakendusperiood võimaldab uute nõuete järkjärgulist rakendamist. Kui siseriiklik

regulatsioon võetakse vastu oluliselt lühema ettevalmistusajaga, võib see kahjustada õiguskindlust ning suurendada riski, et nõudeid rakendatakse turul ebaühtlaselt. Ka FinanceEstonia on protsessi vältel korduvalt tundnud eelnõu valmimise vastu huvi eesmärgiga võimaldada turuosalistele nõuete rakendamise ettevalmistamiseks realistlik ajaraam. Seetõttu võib hetkel planeeritud ajakava järgimine (s.o seaduse jõustumine 20.11.2026) tuua kaasa olukorra, kus muudatusi tuleb ellu viia kiirustades, mis omakorda suurendab ebaühtlase rakendamise riski ja vähendab rakendamise kvaliteeti.

- 1.5. Nõuete rakendamise muudab keerukamaks ka asjaolu, et mitmed eelnõust tulenevad nõuded põhinevad määratlemata õigusmõistetel, mille sisustamise suunad ja rakenduspraktika on alles kujunemas. Pikem rakendusperiood on vajalik, kuna nõuete täitmine eeldab detailselt läbimõeldud lahendusi, sh krediitprotsessi terviklikku ümberkujundamist ning arendusi, testimist ja juurutamist. Lisaks tehnilistele lahendustele hõlmab nõuete rakendamine ka sisedokumentatsiooni ajakohastamist, sh sise-eeskirjade ja muude sisemiste dokumentide ülevaatamist ning vajadusel muutmist. Sellega seoses tuleb tagada töötajate õigeaegne teavitamine ning asjakohane koolitamine muudatuste sisust ja rakendamisest. Registriandmete vaates eeldavad muudatused samuti suuremahulisi arendusi, mis võivad hõlmata näiteks uute tehniliste lahenduste loomist andmebaasis andmete ja päringute eristamiseks, teavitussüsteemide kohandamist, vaidlustamismehhanismi arendamist jmt. Seega eeldab muudatuste rakendamine eri funktsioonide ja üksuste koordineeritud panust ning tööde etapiviisilist planeerimist. Arvestades tööde mahtu ning paralleelset kohustust tagada äritegevuse jätkuv toimimine, ei ole võimalik tagada nõuete kvaliteetset rakendamist hetkel planeeritud ajavahemiku jooksul.
- 1.6. **Ettepanek:** FinanceEstonia palub kohandada seaduse jõustumise ajakava selliselt, et turuosalistele oleks tagatud vähemalt 12-kuuline ettevalmistusperiood pärast seaduse vastuvõtmist. See võimaldaks tagada nõuete järkjärgulise ja kvaliteetse rakendamise ning oleks kooskõlas direktiivi eesmärgiga. Ebapiisav ettevalmistusperiood võib praktikas viia olukorrani, kus turuosalisel peavad rakendama uusi nõudeid kiirustades, mis suurendab regulatsiooni ebaühtlase tõlgendamise ja rakendamise riski.

2. Vastutustundlik laenamine ja krediivõimelisuse hindamine

2.1 Sätted: Eelnõu § 1 p 43 – VÕS § 403⁴ lg 2 muutmine ja eelnõu § 4 p 14 – KAVS § 50 lg 3 muutmine

- 2.1.1 Kavandatav regulatsioon puudutab krediidiandja kohustust koguda ja kontrollida teavet tarbija krediivõimelisuse hindamiseks. Kuigi eelnõu eesmärk on üle võtta CCD II artikli 18 lõikest 3 tulenevad nõuded, võib kavandatud sõnastus praktikas viia olukorrani, kus

krediidiandja kontrollikohustuse ulatus muutub ebaselgeks ning krediivõimelisuse hindamisel võib väheneda proportsionaalsuse ja riskipõhise põhimõtte tegelik rakendatavus.

- 2.1.2 CCD II artikli 18 lõige 3 sätestab, et krediivõimelisuse hindamisel kasutatav teave peab olema vajalik ja proportsionaalne krediidi liigi, kestuse, väärtuse ja riskidega. Sama säte näeb ette, et kogutud teavet tuleb kontrollida asjakohaselt ning vajaduse korral siduda see sõltumatult kontrollitava dokumentatsiooniga. Direktiivi ülesehitusest tuleneb, et kontrollimise kohustus ei ole direktiivi süsteemis autonoomne ega absoluutne, vaid peab olema seotud proportsionaalsuse põhimõttega ning sõltuma krediidist tulenevast riskitasemest.
- 2.1.3 Eelnõuga muudetava VÕS § 403⁴ lõike 2 kohaselt peab krediidiandja krediivõimelisuse hindamisel arvesse võtma kõiki asjaolusid, mis võivad mõjutada tarbija võimet krediiti tagasi maksta, ning määrama hindamistoimingute ulatuse vastavalt lepingu tingimustele, olemasolevatele andmetele, kohustuse suurusele ja krediidist tulenevatele riskidele. Säte kinnitab seega formaalselt riskipõhise ja proportsionaalse lähenemise krediivõimelisuse hindamisele. Samas ei ole eelnõu ja seletuskirja põhjal üheselt selge, kuidas see põhimõte suhestub KAVS § 50 lõikes 3 sätestatud kontrollikohustusega ning kas krediidiandjal jääb tegelikult võimalus diferentseerida hindamistoimingute ulatust erinevate krediiditoodete ja riskitasemete lõikes kooskõlas CCD II artikli 18 lõikega 3.
- 2.1.4 Kuigi seletuskirja kohaselt sisaldub proportsionaalsuse põhimõtte ka kehtivas regulatsioonis, näitab nii viimaste aastate kohtupraktika kui ka järelevalvepraktika, et praktikas ei ole krediidiandjatel olnud võimalik seda põhimõtet rakendada viisil, mis võimaldaks diferentseerida krediivõimelisuse hindamise ulatust sõltuvalt krediiditootest, riskitasemest või kohustuse suurusest. Selle tulemusel on kujunenud olukordi, kus erineva riskiprofiiliga krediiditoodetele kohaldatakse sisuliselt sama kontrollistandardit. Selline lähenemine ei ole kooskõlas CCD II artikli 18 lõikes 3 sätestatud riskipõhise loogikaga.
- 2.1.5 KAVS § 50 lg 3 muudatusega asendatakse senine „*mõistlike pingutuste*“ standard nõudega kontrollida tarbija esitatud teavet, arvestades KAVS-is ja VÕS-is sätestatud nõudeid informatsiooni kogumisele ja tuginedes vajaduse korral talle iseseisvalt kättesaadavale teabele. See muudatus on suunatud CCD II artikli 18 lõike 3 viimase lause ülevõtmisele, mille kohaselt kogutud teavet tuleb verifitseerida asjakohaselt („*appropriately verify*“) ning vajaduse korral siduda see sõltumatult kontrollitava dokumentatsiooniga.

Direktiivi artikli 18 lõike 3 ülesehitus on süsteemne ja kaheosaline. Esmalt sätestatakse, et krediivõimelisuse hindamiseks kasutatav teave peab olema vajalik ja proportsionaalne krediidi liigi, kestuse, väärtuse ja riskidega. Seejärel nähakse ette, et kogutud teavet

kontrollitakse asjakohaselt ning vajaduse korral seotakse see sõltumatult kontrollitava dokumentatsiooniga. Kontrollimise kohustus ei ole seega autonoomne ega absoluutne, vaid allub proportsionaalsuse põhimõttele.

- 2.1.6 Kui KAVS § 50 lg 3 tõlgendatakse autonoomselt ning ilma seda selgelt sidumata VÕS § 403⁴ lg 2 riskipõhise regulatsiooniga, võib praktikas kujuneda välja blanketne valideerimiskohustus, mille kohaselt kõik tarbija esitatud andmed tuleb igal juhul täiendavalt kolmandatest allikatest kontrollida.

Selline tõlgendus ei tulene direktiivist ning muudaks sisutühiseks artikli 18 lõike 3 esimeses lauses sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte. Direktiivi riski- ja vajaduspõhine nõue („*where necessary*“) ei tohi siseriiklikus õiguses muutuda absoluutseks kohustuseks.

- 2.1.7 CCD II on krediitdivõimelisuse hindamise osas maksimaalharmoniseeriva iseloomuga. See tähendab, et liikmesriigid ei või direktiivis sätestatud nõuetest üldjuhul rangemaid või täiendavaid kohustusi kehtestada, kui direktiiv seda selgesõnaliselt ette ei näe. Kui siseriiklik regulatsioon või selle tõlgendus lisab krediidiandjale täiendavaid hindamiskriteeriume või kontrollikohustusi, mida direktiivi artikli 18 lõikes 3 ei ole ette nähtud, võib see viia olukorrani, kus liikmesriigi õigus läheb direktiiviga ette nähtud raamistikust kaugemale.

- 2.1.8 Blanketne valideerimiskohustus moonutaks riskipõhise krediitdivõimelisuse hindamise loogikat, muudaks väikese summaga või madala riskiga krediititoodete menetluse ebaproportsionaalselt koormavaks ning piiraks andmepõhise ja automatiseeritud krediidihindamise kasutamist. Direktiivi eesmärk ei ole pidurdada digitaliseeritud krediitdiprotseesse, vaid tagada nende vastavus tarbijakaitselistele miinimumnõuetele, säilitades samal ajal proportsionaalsuse ja tehnoloogilise neutraalsuse.

- 2.1.9 Lisaks sätestab CCD II artikli 18 lõige 3, et krediitdivõimelisuse hindamisel kasutatav teave peab olema asjakohane ja täpne. Nimetatud nõue peaks kajastuma ka siseriiklikus regulatsioonis. Praktika näitab, et krediitdivõimelisuse hindamisel tehakse mõnikord tarbija pangakonto väljavõtte või muude üksikute andmeallikate põhjal subjektiivseid järeldusi, mis ei pruugi kajastada tarbija tegelikku maksevõimet. Seetõttu on oluline rõhutada ka kasutatava teabe kvaliteedinõuet.

- 2.1.10 Samuti on vajalik seletuskirjas täpsemalt avada, kuidas krediidiandja praktikas „määrab hindamistoimingute ulatuse“. Kehtiva KAVS-i kohaselt kujundatakse vastavad menetlused krediidiandja sise-eeskirjade kaudu. Samas on viimase aja kohtupraktikast nähtuvalt kujunenud olukord, kus krediidiandja sise-eeskirjad ei oma kohtumenetluses olulist kaalu. Sellest tulenevalt jääb ebaselgeks, millisel viisil saab krediidiandja tegelikult diferentseerida

hindamistoimingute ulatust erinevate krediitoodete või erineva suurusega rahaliste kohustuste puhul.

Õigusselguse tagamiseks oleks vajalik, et seletuskirjas täpsustataks, milliste objektivsete kriteeriumide alusel võib krediidiandja hindamistoimingute ulatust diferentseerida ning kuidas selline diferentseerimine vastab proportsionaalsuse põhimõttele.

- 2.1.11 Seletuskirja kohaselt ei ole kehtivas VÕS-is direktiivile otsest vastet nõudel võtta krediitdivõimelisuse hindamisel arvesse tarbijakrediidilepingust tulenevate rahaliste kohustuste võimalikku suurenemist. Seletuskirjas põhjendatakse seda viitega, et krediitdivõimelisuse hinnang on olemuslikult tõenäosuslik ning seetõttu on selline hinnang hõlmatud üldise krediitdivõimelisuse hindamisega.

Selline põhjendus ei ole siiski normiloomel logikaga kooskõlas. CCD II artikli 18 lõige 3 sisaldab konkreetset loetelu asjaoludest, mida krediidiandja peab krediitdivõimelisuse hindamisel arvesse võtma. Kui nimetatud loetelu ei sisalda kohustust hinnata tarbijakrediidilepingust tulenevate rahaliste kohustuste võimalikku suurenemist, ei saa selle puuduva nõude lisamist põhjendada üksnes viitega krediitdivõimelisuse hinnangu prognoosivale iseloomule.

- 2.1.12 Lisaks kajastub sama nõue ka KAVS § 49 lg 1 p-s 5, mille kohaselt tuleb krediitdivõimelisuse hindamisel arvesse võtta varasemate maksekohustuste täitmist ja tarbijakrediidilepingust tulenevate rahaliste kohustuste võimalikku suurenemist. Finantsinspektsiooni käsiraamat viitab samuti sellele nõudele ning seob selle muu hulgas KAVS § 49 lg 2 p-ga 3, mis näeb ette meetodika kirjeldamise tarbija võime hindamiseks täita krediidilepingust tulenevaid kohustusi intressimäära muutumise korral.

- 2.1.13 Praktikas ei ole siiski üheselt selge, millise tarbijakrediidilepingu kohustuste võimalikku suurenemist tuleb hinnata. Ei ole selge, kas hinnata tuleb:

- sõlmitavast (konkreetselt) tarbijakrediidilepingust tulenevate kohustuste võimalikku suurenemist; või
- tarbija muude, juba olemasolevate krediidilepingutest tulenevate kohustuste võimalikku suurenemist.

Viimane tõlgendus oleks ebamõistlik ja praktikas raskesti teostatav, kuna see eeldaks krediidiandjalt täielikku teavet tarbija kõigi olemasolevate krediidilepingute tingimuste kohta.

Selguse ja õiguskindluse tagamiseks tuleks seletuskirjas üheselt täpsustada, et hinnata tuleb üksnes sõlmitavast tarbijakrediidilepingust tulenevate rahaliste kohustuste võimalikku suurenemist.

2.1.14 Eeltoodust tulenevalt ei ole CCD II artikli 18 lõikega 3 kooskõlas tõlgendus, mille kohaselt KAVS § 50 lg 3 loob krediidiandjale üldise ja universaalse kontrollikohustuse kõigi tarbija esitatud andmete suhtes. Normi tuleb tõlgendada kooskõlas VÕS § 403⁴ lg 2 proportsionaalsuse põhimõttega, mille kohaselt peab kontrolli ulatus sõltuma krediidi liigist, kestusest, summast ja krediidist tulenevatest riskidest ning võimaldama krediidiandjal diferentseerida hindamistoimingute ulatust vastavalt konkreetse krediiditoote riskitasemele. Sellest tulenevalt on vajalik täpsustada nii seaduse sõnastust kui ka seletuskirjas antavaid selgitusi.

2.1.15 Eeltoodust tulenevalt teeme järgmised ettepanekud

(i) **Täpsustada seaduse tasandil proportsionaalsuse põhimõtte rakendamist krediidivõimelisuse hindamisel.** KAVS § 50 lg 3 tuleks sõnastada viisil, et teabe „asjakohane kontrollimine“ alluks VÕS § 403⁴ lg 2 proportsionaalsuse põhimõttele ning et sõltumatult kontrollitava dokumentatsiooni kasutamine ei oleks universaalne kohustus, vaid sõltuks krediidi liigist ja riskitasemest. Sellest tulenevalt teeme ettepaneku KAVS § 50 lg 3 muutmiseks järgmises sõnastuses:

“Krediidiandja või -vahendaja kontrollib krediidivõimelisuse hindamiseks kogutud teavet asjakohaselt, arvestades võlaõigusseaduse § 403⁴ lõikes 2 sätestatud hindamise ulatust. Kontrolli ulatus ja meetod peavad olema vajalikud ja proportsionaalsed, lähtudes krediidi liigist, kestusest, summast ja krediidist tulenevatest riskidest.”

(ii) **Täpsustada seletuskirjas proportsionaalsuse põhimõtte rakendamist.** Seletuskirjas tuleks selgitada, milliste objektiivsete kriteeriumide alusel krediidiandja määrab krediidivõimelisuse hindamise ulatuse ning kuidas on võimalik diferentseerida hindamistoiminguid erinevate krediiditoodete, riskitasemete ja rahaliste kohustuste suuruse alusel.

(iii) **Täpsustada seletuskirjas „tarbijakrediidilepingust tulenevate rahaliste kohustuste võimaliku suurenemise“ tähendust.** Õigusselguse tagamiseks tuleks seletuskirjas üheselt selgitada, et hinnata tuleb üksnes sõlmitavast tarbijakrediidilepingust tulenevate rahaliste kohustuste võimalikku suurenemist, mitte tarbija kõigi olemasolevate krediidikohustuste võimalikku muutumist.

2.2 Säte: KAVS § 50 lg 4 tühistamine

2.2.1 Kehtiv KAVS § 50 lg 4 sätestab: *“Krediidiandja või -vahendaja kontrollib tarbija esitatud teavet tema sissetulekute ja kohustuste kohta, tuginedes võimaluse korral tarbija esitatud krediidasutuse konto väljavõttele, kui muu kogutud teave ei ole piisav tarbija krediidivõimelisuse hindamiseks.”* Leiame, et nimetatud lõige on üleliigne, ei ole kooskõlas

direktiivi eesmärgiga ega riskipõhise regulatsiooni põhimõtetega ning selle säilitamine ei ole põhjendatud.

- 2.2.2 Krediidiandja ja -vahendaja kohustus kontrollida tarbija esitatud teavet tuleneb juba KAVS § 50 lg-st 3. Viidatud säte katab CCD II artikli 18 lõikes 3 sätestatud nõude, mille kohaselt tuleb krediitdivõimelisuse hindamisel kasutatavat teavet asjakohaselt kontrollida. Seega on direktiivist tulenev kontrollikohustus Eesti õigusesse juba nõuetekohaselt ja piisavas ulatuses üle võetud ning eraldi konkreetse dokumendi nimetamine ei ole direktiivist tulenev nõue.
- 2.2.3 KAVS § 50 lg 4 kujutab endast täiendavat ja kitsendavat täpsustust, mis ei tulene otseselt direktiivi sõnastusest ega eesmärgist ning läheb seetõttu direktiivi ülevõtmisel kaugemale selle nõuetest. Ühelt poolt kehtestab säte absoluutse kontrolli kohustuse võrreldes direktiivis sätestatud asjakohasuse ja vajaduspõhisuse nõudega (*appropriately verified, where necessary through reference to independently verifiable documentation*). Lisaks ei näe direktiiv ette kohustust tugineda krediitdiasutuse konto väljavõttele ega sea sellist dokumenti kontrollimise eelistatud või vähimisi aluseks. CCD II artikli 18 lõike 3 kohaselt tuleb kogutud teavet kontrollida asjakohaselt ning vajaduse korral siduda see sõltumatult kontrollitava dokumentatsiooniga, kuid direktiiv ei nimeta ühtegi konkreetset dokumenti ega tõendiliiki, mida peaks eelistama. Seetõttu ei saa direktiivist tuletada kohustust eelistada ühte konkreetset dokumenti krediitdivõimelisuse hindamise kontrollivahendina.
- 2.2.4 Meile teadaolevalt ei ole teistes liikmesriikides teabe kontrollimise kohustust sisustatud viisil, mis seaks konto väljavõtte kasutamisele sedavõrd keskse rolli. Eesti regulatsioon võib seega tekitada põhjendamatuid erinevusi liikmesriikide praktikas ning suurendada ülereguleerimise riski, mis ei ole kooskõlas direktiivi maksimaalharmoniseeriva iseloomuga.
- 2.2.5 Konto väljavõtte eraldi nimetamine seaduses loob tõlgendusliku eelduse, et tegemist on eelistatud või standardse kontrollivahendiga. See ei ole kooskõlas riskipõhise ja proportsionaalse lähenemisega, mida nii CCD II kui ka eelnõu tervikuna toetavad. Riskipõhise regulatsiooni loogika eeldab, et kontrolli ulatus ja kasutatavad vahendid sõltuvad krediidi liigist, summast, kestusest ja krediidiriskist. Konkreetse dokumendi seadusesse kirjutamine kitsendab seda kaalutlusruumi ning kaldub faktiliselt kujundama turul ühe konkreetse tõendiliigi de facto standardiks.
- 2.2.6 Lisaks sisaldab krediitdiasutuse konto väljavõtte ulatuslikku ja detailset teavet tarbija eraelu kohta. Selle süsteemne nõudmine suurendab ebaproportsionaalse andmekogumise riski ning võib suurendada riski, et kogutakse rohkem isikuandmeid kui krediitdivõimelisuse hindamiseks tegelikult vajalik. Konto väljavõtte eraldi nimetamine seaduses ei ole ka

tehnoloogiliselt neutraalne ning võib pidurdada innovaatiliste ja vähem invasiivsete lahenduste kasutuselevõttu (nt struktureeritud andmepäringud, andmebaasipõhised lahendused), kujundades põhjendamatult konto väljavõttest turul eelistatud kontrollistandardi.

- 2.2.7 Praktikas on KAVS § 50 lg 4 sõnastus põhjustanud ekslikke tõlgendusi, justkui oleks konto väljavõtte küsimine sisuliselt kohustuslik eeltingimus vastutustundliku laenamise nõude täitmise tõendamisel. See on omakorda viinud olukordadeni, kus krediidiandjal või -vahendajal on keeruline või koguni võimatu tõendada krediidi vastutustundlikku väljastamist juhul, kui krediidivõimelisuse hindamisel on kasutatud muid piisavaid, usaldusväärseid ja riskipõhiselt sobivaid andmeallikaid, kuid konto väljavõtet ei ole küsitud. Probleem on eriliselt tõusetunud kohtupraktikas ning loonud täiendavat õiguslikku ebakindlust.

Sätte problemaatilisusele on tähelepanu juhtinud ka Finantsinspeksioon, sealhulgas hiljuti Finantsinspeksioonis toimunud tarbijakrediidi teemalisel ümarlinal, kus tõstatati küsimus regulatsiooni proportsionaalsusest ja praktilisest rakendatavusest.

- 2.2.8 Arvestades, et finantssektoris on olemas mitmesuguseid alternatiivseid ja proportsionaalsemaid viise tarbija krediidivõimelisuse hindamiseks, piisab üldnormist (KAVS § 50 lg 3), mis kohustab krediidiandjat kontrollima tarbija esitatud teavet ning kasutama vajaduse korral täiendavat asjakohast ja sõltumatult kontrollitavat teavet, ilma et seadus sätestaks konkreetse tõendiliigi või dokumendi.
- 2.2.9 **Eeltoodust tulenevalt teeme ettepaneku tunnistada KAVS § 50 lg 4 kehtetuks**, kuna direktiivist tulenev kontrollikohustus on juba kaetud § 50 lg-ga 3, lõige 4 läheb direktiivi nõuetest kaugemale, säte tekitab praktikas õiguslikku ebaselgust ja tõendamiskoormuse põhjendamatut suurenemist ning võib viia ülereguleerimiseni võrreldes teiste liikmesriikidega.

2.3 Säte: Eelnõu § 1 p 44 – VÕS § 403⁴ lg 3 ja 4 muutmine

- 2.3.1 Eelnõuga kavandatakse muuta VÕS § 403⁴ lõikeid 3 ja 4, millega täpsustatakse krediidiandja kohustust koguda ja kontrollida krediidivõimelisuse hindamiseks vajalikku teavet. Samas tekitab kavandatud sõnastus mitmeid tõlgenduslikke küsimusi nii kontrollikohustuse ulatuse kui ka krediidivõimelisuse hindamisel kasutatavate andmete lubatavuse osas.
- 2.3.2 Eelnõu kohaselt sätestatakse, et: *“Tarbija krediidivõimelisuse hindamiseks ei või omandada ega kasutada Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2016/679 artikli 9 lõikes 1 nimetatud eriliiki isikuandmeid.”*

Antud sätte rakendamine on praktikas osutunud problemaatiliseks, eelkõige arvestades viimaste aastate kohtupraktika arenguid. Kohtumenetlustes on krediidiandjalt üha enam eeldatud tarbijate pangakonto väljavõtete süvaanalüüsi, mis võib paratamatult viia olukorrani, kus krediidiandja puutub kokku eriliiki isikuandmetele viitavate andmetega.

Näiteks on Harju Maakohtu otsustes krediidiivõimelisuse hindamise kontekstis käsitletud tarbija võimalikke sõltuvusprobleeme või elustiilivalikuid. Harju Maakohtu otsuses tsiviilasjas nr **2-24-102440** märkis kohus muu hulgas: *“Kohus on eeltoodu põhjal seisukohal, et kostja oli hasartmängusõitlane /.../ Seetõttu jääb kohus seisukohale, et krediidiandja ei laenanud vastutustundlikult, kui andis laenu hasartmängusõitlasele.”*

Samuti on Harju Maakohtu otsuses tsiviilasjas nr **2-24-119143** märgitud *“Arvestades, et kostja võttis iga natukese aja tagant tarbimislaenu ning külastas pea igapäevaselt alkoholipoode, ei saanud hagejal tekkida veendumust, et kostja suudab võetud finantskohustused nõuetekohaselt täita.”*

Lisaks on kohtupraktika käsitlemisel ja erialastes aruteludes toodud näiteid, mille kohaselt võiks krediidiandja krediidiotsuse tegemisel arvesse võtta ka kaudseid viiteid tarbija tervise seisundile või muudele tundlikele asjaoludele. Näiteks on Harju Maakohtu kohtunik toonud 22.05.2025 Tartu Ülikooli poolt korraldatud erialasel seminaril illustratiivsete näidetena välja olukordi, kus tehinguandmete põhjal võib järeldada tarbija võimalikke terviseprobleeme või sotsiaalset olukorda (nt *“Kui tarbija sööb psühhiaatriakliiniku kohvikus, siis on ta tõenäoliselt patsient”*).

Need näited ilmestavad, et praktikas eeldatakse krediidiandjalt tehinguandmete sisulist analüüsi, mis võib viia eriliiki isikuandmetele viitavate asjaolude tuvastamiseni.

2.3.3 Täiendavat ebaselgust tekitab ka eelnõu seletuskirjas toodud selgitus, mille kohaselt: *“krediidiandja ei tohi eraldi koguda ega tarbijalt nõuda eriliiki isikuandmete esitamist.”*

Selline selgitus ei haaku praktikas laialdaselt kasutatava konto väljavõtte küsimise praktikaga. Konto väljavõtte nõudmine ja selle omandamine krediidiandja poolt kujutab endast isikuandmete töötlemist ning krediidiandja nõuab seda dokumenti sageli krediidiivõimelisuse hindamise käigus.

Samas on mõistlikult eeldatav, et konto väljavõtte võib sisaldada viiteid eriliiki isikuandmetele, näiteks tervisega seotud teenustele või ravimitele, usulistele või poliitilistele organisatsioonidele tehtud maksetele või ametiühingu liikmemaksudele.

Sellest tulenevalt jääb ebaselgeks, kuidas seletuskirjas kirjeldatud keeld praktikas toimib: kui eriliiki andmete küsimine on keelatud, siis kuidas saab nõuda dokumenti, mille puhul

eriliiki andmetele viitavate andmete sisaldumine on ette nähtav ja mis viib nende andmete krediidiaudjani jõudmiseni.

2.3.4 Lisaks sätestab eelnõu, et: *“Krediidiaudja kontrollib tarbija esitatud ja muud krediidivõimelisuse hindamisel kasutatud teavet vastavalt krediidiaudjate ja -vahendajate seaduse § 50 lõigetele 3 ja 4.”* Nimetatud sõnastus tekitab küsimuse kontrollikohustuse ulatuse kohta. Nagu käesoleva dokumendi punktis 2.1 selgitatud, tuleneb CCD II artikli 18 lõikest 3, et krediidivõimelisuse hindamisel kasutatavat teavet tuleb kontrollida asjakohaselt ja vajaduse korral, arvestades proportsionaalsuse ja riskipõhisuse põhimõtet. Direktiiv ei näe ette universaalset ega absoluutset kontrollikohustust iga üksiku teabeühiku osas.

2.3.5 Planeeritav sõnastus tekitab seetõttu mitmeid tõlgenduslikke küsimusi kontrollikohustuse ulatuse osas (vt selles osas ka punkt 2.1). Sätest ei nähtu selgelt:

- millises ulatuses tuleb tarbija esitatud teavet kontrollida;
- kas kontroll peab olema igal juhul täielik ja sõltumatu;
- või kas tegemist on riskipõhise ja proportsionaalse kohustusega.

Viide sellele, et kontrollida tuleb ka *„muud krediidivõimelisuse hindamisel kasutatud teavet“*, võib jätta mulje, et krediidiaudja ei või otsuse tegemisel tugineda tarbija esitatud andmetele ilma nende täiendava sõltumatu kinnitamiseta.

Täiendavalt jääb ebaselgeks, kuidas tuleb mõista kontrollikohustust selliste andmete puhul, mis pärinevad kolmandatest allikatest, näiteks maksehäireregistritest või võimalikest tulevastest riiklikest registritest. Praktikas ei ole krediidiaudjal võimalik selliste registriandmete õigsust täiendavalt kontrollida, mistõttu on vajalik selgitada, kas ja millises ulatuses võib krediidiaudja sellistele andmetele mõistlikult tugineda.

2.3.6 Kui krediidiaudjal lasub kohustus kogu kogutud teave sõltumatult kontrollida ning lõppvastutus krediidiaudjast eest jääb täielikult krediidiaudjale, võib tarbijalt teabe kogumine muutuda sisuliselt formaalseks etapiks. Sellises olukorras väheneb tarbija esitatud teabe praktiline tähendus krediidivõimelisuse hindamisel.

2.3.7 Täiendava aspektina tuleb arvestada Finantsinspeksiooni käsiraamatus kirjeldatud järelevalvepraktikat, mille kohaselt krediidivõimelisuse hindamisel tuleb erinevate andmete esinemisel lähtuda konservatiivsest lähenemisest, st sissetuleku puhul kasutada väiksemat näitajat ja kohustuste puhul suuremat näitajat.

2.3.8 Selline metoodika eeldab, et tarbija esitatud teave on krediidivõimelisuse hindamise oluline lähtepunkt ning sellele omistatakse sisuline kaal. Kui aga seaduse tasandil

kehtestatakse lai ja määratlemata kontrollikohustus, mis ei võimalda tarbija esitatud andmetele mõistlikult tugineda, tekib vastuolu järelevalvepraktika ja seaduse sõnastuse vahel.

2.3.9 Teabe kogumise ja kontrollimise sätte koostoimes krediidiandja vastutust puudutavate normidega võib krediidivõimelisuse hindamise risk kanduda sisuliselt täielikult krediidiandjale. Sellisel juhul ei ole tarbija kohustusel esitada õige ja täielik teave enam sisulist tähendust, mis ei ole kooskõlas direktiivis eeldatud vastutuse tasakaaluga krediidiandja ja tarbija vahel.

2.3.10 Eeltoodud asjaolud näitavad, et kavandatud regulatsioon võib praktikas tekitada vastuolu ühelt poolt krediidiandjalt eeldatava tehinguandmete analüüsi ning teiselt poolt eriliiki isikuandmete kasutamise absoluutse keelu vahel. Samuti jääb ebaselgeks kontrollikohustuse ulatus ning tarbija esitatud teabele tuginemise võimalus krediidivõimelisuse hindamisel.

2.3.11 Eeltoodust tulenevalt teeme järgmised ettepanekud:

(i) **Täpsustada seaduse tasandil kontrollikohustuse ulatust ja selle proportsionaalsust.**

VÕS § 403⁴ lõigete 3 ja 4 sõnastust tuleks täpsustada viisil, mis kajastab CCD II artikli 18 lõikes 3 sätestatud proportsionaalsuse põhimõtet. Seaduse sõnastus peaks üheselt väljendama, et krediidiandja kohustus kontrollida krediidivõimelisuse hindamisel kasutatavat teavet ei ole absoluutne, vaid riskipõhine ja proportsionaalne.

(ii) **Täpsustada seaduse või seletuskirja tasandil, millal võib krediidiandja tugineda tarbija esitatud teabele.**

Õigusselguse tagamiseks tuleks selgitada, et krediidiandja võib krediidivõimelisuse hindamisel tugineda tarbija esitatud teabele, kui puudub põhjendatud alus selle õigsuses kahelda ning kui kogutud teave on krediidiotsuse tegemiseks asjakohane ja piisav.

(iii) **Täpsustada eriliiki isikuandmete kasutamise keeldu krediidivõimelisuse hindamisel.**

Seaduse sõnastuse või seletuskirja kaudu tuleks selgitada, millises ulatuses ja millistel tingimustel võib krediidiandja krediidivõimelisuse hindamise käigus kokku puutuda eriliiki isikuandmetele viitavate andmetega, näiteks konto väljavõtte analüüsimisel.

3. Diskrimineerimise keeld ja riskipõhine krediidipoliitika

3.1 Säte: Eelnõu § 4 p 16 – KAVS § 50³ lisamine

- 3.2 Eelnõuga lisatakse KAVS-i § 50³, millega võetakse üle CCD II artikkel 6. Säte keelab Euroopa Liidus seaduslikult elavate tarbijate diskrimineerimise kodakondsuse, elukoha või muude põhiõiguste harta artiklis 21 nimetatud tunnuste alusel, lubades samas erinevaid krediitingimusi, kui need on igakülgsetelt põhjendatud objektiivsete kriteeriumidega.

Kuigi seletuskiri märgib, et tegemist on üldpõhimõttelise normiga ning see ei puuduta krediivõimelisuse hindamise regulatsiooni, võib sätte üldsõnaline sõnastus praktikas tekitada ebakindlust krediidiriski hindamise ja krediidipoliitika kujundamise seisukohalt.

- 3.3 CCD II süsteem põhineb riskipõhisel lähenemisel. Direktiivi artikkel 18 kohustab krediidiandjat hindama tarbija krediivõimelisust ning keelab krediidi andmise, kui maksevõime ei ole piisav. Krediidiriski hindamine on olemuslikult tõenäosuslik ja andmepõhine tegevus, mis eeldab objektiivsetelt põhjendatud riskikriteeriumide kasutamist ning proportsionaalset hindamistoimingute ulatust.

- 3.4 CCD II artiklit 6 tuleb tõlgendada kooskõlas Euroopa Liidu õiguse süsteemse ja eesmärgipärase tõlgendamise põhimõtetega, arvestades direktiivi tervikstruktuuri ning eelkõige krediivõimelisuse hindamist käsitlevaid artikleid 18 ja 19. Direktiivi süsteemne ülesehitus näeb ette, et mittediskrimineerimise põhimõte ei asenda riskipõhist krediivõimelisuse hindamist, vaid toimib koos vastutustundliku laenamise regulatsiooniga. Artikkel 6 ei keela riskipõhist krediivõimelisuse hindamist ega krediidipoliitika kehtestamist, vaid keelab põhjendamatu erineva kohtlemise kaitstud tunnuse alusel, võimaldades samas erinevaid krediidile juurdepääsu tingimusi, kui need on igakülgsetelt põhjendatud objektiivsete kriteeriumidega.

Oluline on märkida, et võrreldes varasema tarbijakrediididirektiivi ja hüpoteekkrediidi regulatsiooniga toob CCD II artiklis 6 selgesõnaliselt sisse keelu diskrimineerida tarbijaid nende elukoha ja kodakondsuse alusel. Samal ajal viitab CCD II artikli 18 lõige 3 otseselt artiklis 19 käsitletud andmebaasidele, mille eesmärk on tagada krediidiandjatele võimalus kasutada krediivõimelisuse hindamisel ka teiste liikmesriikide andmebaase. Nende sätete koosmõju viitab sellele, et direktiivi eesmärk on vältida olukorda, kus krediidi andmisest keeldutakse üksnes seetõttu, et tarbija majanduslik teave paikneb teise liikmesriigi andmebaasides. Samas ei ole ei eelnõus ega selle seletuskirjas selgitatud, millises ulatuses ja milliste mehhanismide kaudu peaks krediidiandjatel olema võimalik sellistele piiriülestele andmebaasidele ligi pääseda.

- 3.5 Krediidiandja krediidipoliitika, riskijuhtimise raamistik ning riskipiiride määratlemine on osa ettevõtlusvabaduse teostamisest ning finantsstabiilsuse tagamisest. Direktiivi põhjenduse 31 kohaselt ei tohi diskrimineerimiskeeldu mõista viisil, mis kohustaks krediidiandjat laiendama

oma tegevust jurisdiktsioonidesse, kus ta äritegevust ei teosta. Samuti ei saa KAVS § 50³ tõlgendada nii, et see kohustaks krediidiandjat muutma oma sihtturgu, riskipiire või krediidipoliitikat, kui need põhinevad objektiivsetel ja proportsionaalsetel kriteeriumidel.

- 3.6 Oluline on rõhutada, et artikkel 6 ei muuda krediidiandja kohustust keelduda krediidi andmisest juhul, kui krediidivõimelisuse hindamise tulemusel selgub, et tarbija ei suuda krediiti tõenäoliselt tagasi maksta. Vastutustundliku laenamise kohustus ja mittediskrimineerimise põhimõte peavad toimima koos, mitte teineteise arvelt.
- 3.7 Lisaks tekib küsimus, kuidas suhestub kavandatav diskrimineerimiskeeld rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise regulatsiooniga. RahaPTS näeb ette riskipõhise lähenemise rakendamise ning võimaldab finantsasutustel määratleda oma riskiisu (RahaPTS § 10). Samuti kohustab RahaPTS rakendama tugevdatud hoolsusmeetmeid olukordades, kus esinevad kõrgendatud riskitegurid, sealhulgas kliendi kodakondsusest või geograafilisest päritolust tulenevad riskid (RahaPTS § 22 lg 2 p 5).

Sellest tulenevalt palume selgitada, kuidas suhestub RahaPTS-ist tulenev riskipõhine lähenemine ning kohustus rakendada ärisuhtele tugevdatud seiret eelnõu § 50³ diskrimineerimiskeeluga, mis keelab erineva kohtlemise kodakondsuse või elukoha alusel. Õigusselguse seisukohalt on oluline kinnitada, et rahapesu tõkestamise regulatsioonist tulenevate riskipõhiste meetmete rakendamine ei ole käsitatav diskrimineerimisena, kui see põhineb õigusaktidest tulenevatel kohustustel ja objektiivsel riskihinnangul.

- 3.8 **Ettepanek:** teeme ettepaneku õigusselguse tagamiseks seletuskirjas selgesõnaliselt kinnitada, et KAVS § 50³ ei piira krediidivõimelisuse hindamise läbiviimist riskipõhiselt ega krediidiandja õigust kujundada oma krediidipoliitikat objektiivsete ja proportsionaalsete riskikriteeriumide alusel. Elukoha või piiriülese olukorraga seotud erinev kohtlemine ei ole käsitatav diskrimineerimisena, kui see põhineb igakülgsetel põhjendatud objektiivsetel kriteeriumidel, eelkõige andmete kättesaadavusel, nende usaldusväärsusel ning sissenõudmise teostatavusel. Samuti ei tohiks seda mõista nii, et see paneb krediidiandjatele või krediidivahendajatele kohustuse osutada teenuseid valdkondades või geograafilistes piirkondades, kus nad äritegevusega ei tegele.

Selline täpsustus tagaks kooskõla CCD II süsteemse loogikaga, säilitaks tasakaalu mittediskrimineerimise ja vastutustundliku laenamise vahel ning väldiks ülereguleerivat tõlgendust.

4. Krediidiotsuste läbipaistvus ja tarbija õigused otsuse puhul

4.1 Säte: Eelnõu § 1 p 48 – VÕS § 403⁴ lg 11¹

- 4.1.1 Eelnõuga lisatakse säte VÕS § 403⁴ lg 11¹, mis sätestab: *“Kui krediidiandja otsustab tarbijaga tarbijakrediidilepingu sõlmimata jätta ning otsus põhineb automatiseeritud andmetöötlusel, teavitab krediidiandja tarbijat automatiseeritud andmetöötluse kasutamisest, õigusest nõuda inimese antavat hinnangut ning otsuse vaidlustamise menetlusest.”*
- 4.1.2 Kõnealuse sätte eesmärk on võtta üle CCD II art 18 lg 9 teine lause. Direktiivi ülesehitusest tuleneb, et tegemist on kitsalt piiritletud teavitamiskohustusega, mis rakendub üksnes krediiditaotluse tagasilükkamise korral ning ainult juhul, kui otsus põhineb automatiseeritud andmetöötlusel. Normist tuleneb seega, et teavitamiskohustus eeldab lepingu sõlmimata jätmist ning automatiseeritud töötlusel põhinevat otsust. Õigusselguse huvides tuleks siiski täpsustada, et teavitamiskohustus ei laiene igale automatiseeritud otsusele (nt positiivsele otsusele), vaid üksnes krediidiandja tehtud negatiivsele otsusele CCD II art 18 lg 9 tähenduses.
- 4.1.3 Samuti tuleks selgelt rõhutada, et kohustus on täidetud selge ja arusaadava standardiseeritud teavitusega otsuse edastamisel. Direktiivi art 18 lg 9 ei näe ette kohustust esitada automaatselt detailseid selgitusi automatiseeritud andmetöötluse loogika või kasutatud riskihindamise metoodika kohta. Seega on direktiiviga kooskõlas lahendus, mille kohaselt negatiivse otsuse korral antakse minimaalne ja selge teavitus automatiseeritud töötluse kasutamisest ning õigusest taotleda inimese sekkumist ja otsuse läbivaatamist, kuid detailsemad selgitused esitatakse tarbija taotluse alusel.
- 4.1.4 Norm näeb ette ka kohustuse teavitada tarbijat õigusest nõuda inimese antavat hinnangut ning otsuse vaidlustamise menetlusest. „Inimlik sekkumine“ ei peaks tähendama kohustuslikku täielikku manuaalset ümberhindamist igal juhul ega automaatset topeltmenetlust, vaid õigust esitada täiendavaid asjaolusid ning vaidlustada otsuse aluseks olnud andmeid. Selline tõlgendus on kooskõlas direktiivi eesmärgiga tagada tarbijale tegelik menetluslik kaitse, säilitades samal ajal proportsionaalse ja tehnoloogiliselt neutraalse rakenduspraktika.
- 4.1.5 **Teeme ettepaneku täpsustada**, et (i) teavitamiskohustus kohaldub üksnes krediidiandja tehtud negatiivse automatiseeritud otsuse korral ning seda saab täita standardiseeritud teavitusega; (ii) inimese hinnang tähendab vaidlustatud aspektide sisulist ülevaatumist ega eelda automaatset täielikku topeltmenetlust.

Selline täpsustus tagaks kooskõla CCD II art 18 lg 9 tegeliku ulatusega, suurendaks õigusselgust ning võimaldaks proportsionaalset rakenduspraktikat ulatuslikult automatiseeritud krediidiotsuste tegemisel.

4.2 Säte: Eelnõu § 1p 47 – VÕS § 403⁴ lg 10 muutmise - registripäringu tulemuste ja kasutatud andmete liigi avaldamise ulatus ja teavitamiskohustuse piirid

- 4.2.1 Eelnõuga muudetakse VÕS § 403⁴ lõiget 10 eesmärgiga võtta üle CCD II artikli 19 lõige 6. Kehtiva õiguse kohaselt tuleb krediidiandjal negatiivse krediidiotsuse korral teavitada tarbijat andmekogusse tehtud päringust, selle tulemusest ning kasutatud andmekogu kohta käivast teabest. Muudatuse kohaselt tuleb edaspidi teavitada tarbijat lisaks ka arvesse võetud andmete liigist (*categories of data taken into account*).
- 4.2.2 CCD II art 19 lg 6 näeb krediiditaotluse tagasilükkamise korral ette aktiivse teavitamiskohustuse (põhjendamatu viivitusest ja tasuta). Samas on direktiivi sõnastus selgelt piiritletud: teavitada tuleb päringu tulemusest, kasutatud andmebaasi üksikasjadest ning arvesse võetud andmete liigist. Mõiste “andmete liigist” (*categories of data*) viitab andmekategooriate nimetamisele üldisel tasandil (nt maksehäired, olemasolevad krediidikohustused), mitte üksikute andmeväljade, konkreetsete kirjete, krediidiskoori arvutusloogika või muude metoodiliste elementide avaldamisele.
- 4.2.3 Direktiiv ei näe ette kohustust edastada detailseid või tehnilisi andmeid ega krediidiriski hindamise metoodikat. Vastupidine tõlgendus laiendaks direktiivis sätestatud miinimumkohustust ning tooks kaasa ebaproportsionaalse IT-arendusvajaduse, ilma et see parandaks sisuliselt tarbija arusaamist otsuse põhjustest. Tarbija ei saa tehniliste toorandmete (nt XML- struktuuride või andmeväljade loetelude) alusel otsuse sisust paremini aru, kuid sellise info automaatne väljastamine suurendaks kulusid ja halduskoormust.
- 4.2.4 Lisaks tuleb arvestada infoturbe- ja pettuseriskiga. Detailsete andmeväljade või riskihindamise metoodika automaatne edastamine võib suurendada kuritarvituste riski ning võimaldada kolmandatel isikutel saada infot, mida nad ei peaks saama.
- 4.2.5 Seetõttu peab automaatne teavitus jääma minimaalseks ning olema edastatav turvaliste kanalite kaudu. Täiendav detailne info võib olla kättesaadav üksnes tarbija päringu alusel ning pärast asjakohast autentimist.
- 4.2.6 Eeltoodust tulenevalt on põhjendatud täpsustada, et automaatne teavitamiskohustus täidetakse minimaalses direktiivist tulenevas ulatuses – päringu tulemus, kasutatud andmebaas ning arvesse võetud andmete liigid üldisel tasandil. Üksikute andmeväljade, tehniliste/toorandmete või krediidihindamise metoodika avaldamine ei ole nõutav.
- 4.2.7 **Seetõttu teeme ettepaneku VÕS § 403⁴ lg 10 sõnastada järgmiselt:**

*„Kui otsus jätta tarbijaga tarbijakrediidileping sõlmimata põhineb registrist saadud teabel, teatab krediidiandja tarbijale viivitamata ja tasuta registris sooritatud päringu tulemused, kasutatud registri andmed ning arvesse võetud andmete liigi **üldisel tasandil**.“*

Selline lahendus tagab kooskõla CCD II art 19 lg 6 kohustusliku miinimumiga, väldib ülereguleerivat tõlgendust, piirab arenduskoormust ning vähendab infoturbe- ja pettuseriske, säilitades samal ajal tarbija õiguse saada otsuse aluseks olnud andmekategooriate kohta arusaadav teave.

5. Lepigueelne teave

5.1 Sätted: Eelnõu § 1 p 16 – VÕS § 403¹ lõige 1; eelnõu § 1 p 32 – VÕS § 403¹ lõige 2¹-lepingueelse teabe esitamine püsival andmekandjal

5.1.1 Eelnõu kohaselt tuleb lepingueelne teave esitada tarbijale paberil või muul tarbija valitud püsival andmekandjal. Samuti tuleb tarbijale edastada samal viisil meeldetuletus tema taganemisõiguse olemasolu kohta.

Selline regulatsioon võib praktikas tekitada probleeme olukorras, kus valdav osa tarbijakrediidilepingutest sõlmitakse veebikeskkonnas ning kogu lepingueelne suhtlus toimub digitaalselt.

5.1.2 Kui veebipõhises krediidi protsessis nõuda tarbijalt eraldi püsiva andmekandja vormi valimist, võib see muuta protsessi ebaproportsionaalselt keerukaks. Tarbija võib teha eksliku valiku (nt valida „paberil“, kuigi tegelik soov on saada dokument elektrooniliselt) või valida paberkandja ka olukorras, kus kogu krediidi protsess toimub digitaalselt. Sellisel juhul peaks krediidiandja koguma tarbija postiaadressi, korraldama dokumendi väljatrüki ja postitamise ning kandma sellega seotud täiendavat ajakulu ja kulusid.

5.1.3 Lisaks tekib küsimus, millal võib krediidiandja lugeda, et tarbija on lepingueelse teabe kätte saanud – kas postitamise hetkel, kirja üleandmisel või tegelikul kättesaamisel. Ilma selge regulatiivse lahenduseta võib tekkida õiguslik ebakindlus, millal võib krediidiandja lubada tarbijal veebikeskkonnas krediidileping allkirjastada.

5.1.4 Samuti ei ole eelnõu sõnastusest üheselt selge, millises ulatuses peab krediidiandja võimaldama tarbijal valida püsiva andmekandja vormi. Eelkõige jääb ebaselgeks, kas tarbija võib nõuda mis tahes püsivat andmekandjat (nt CD või mälupulk) või võib krediidiandja piirata pakutavaid andmekandja vorme tehniliselt kasutatavate lahendustega (nt e-post või internetipank). Seejuures näeb direktiivi põhjenduspunkt 34 ette, et kuigi tarbijal peab olema võimalus valida püsiv andmekandja, ei peaks tarbijal olema võimalik nõuda sellist liiki püsivaid andmekandjaid, mida üldjuhul ei kasutata. Selguse huvides tuleks seletuskirjas

täpsustada, millises ulatuses on krediidiandjal õigus piirata pakutavaid püsiva andmekandja vorme tehniliselt kasutatavate lahendustega.

- 5.1.5 Euroopa Liidu õiguses mõistetakse püsiva andmekandja all vahendit, mis võimaldab tarbijal talle adresseeritud teavet salvestada viisil, mis võimaldab sellele hiljem juurde pääseda ning teavet muutumatu kujul taasesitada. Veebikeskkonnas tarbijale esitatud allalaaditav ja salvestatav dokument (nt PDF) vastab samuti nendele tingimustele. Kui tarbija esitab krediiditaotluse digikanalis, on põhjendatud eeldada ka tema nõusolekut elektroonilise suhtlusviisi kasutamiseks teabe edastamisel.

Paberkandja nõudmine olukorras, kus krediidiprotsess toimub täielikult digitaalselt, ei suurenda oluliselt tarbijakaitset, kuid suurendab halduskoormust ning võib aeglustada krediidiprotsessi. Regulatsiooni kujundamisel tuleks arvestada tehnoloogianeutraalsuse põhimõtet ning krediiditurul väljakujunenud digitaalseid protsesse.

- 5.1.6 **Ettepanek:** täpsustada eelnõu selliselt, et veebikeskkonnas krediiditaotluse esitamisel loetakse tarbija poolt valitud püsivaks andmekandjaks elektrooniline suhtlusviis ning krediidiandja võib esitada lepinguelse teabe elektrooniliselt esitatud ja tarbija poolt allalaaditava ning salvestatava dokumendina (nt PDF). Sellisel juhul on teave esitatud tarbija kasutatavas suhtluskanalis, dokument on taasesitatav ja talletatav ning püsiva andmekandja nõue on sisuliselt täidetud. Tarbijal peaks siiski säilima võimalus taotleda teabe edastamist muul püsival andmekandjal, sealhulgas paberil.

Samuti tuleks eelnõus või seletuskirjas selgelt sätestada, et krediidiandjal on õigus pakkuda tarbijale mõistlikke ja tehniliselt kasutatavaid püsiva andmekandja vorme.

Juhul kui tarbija viibib füüsiliselt krediidiandja majandus- või kutsetegevuse kohas või ettevõtja tegevuskohas (nt järelmaksuga ost poes), peaks tarbijal olema võimalus valida, kas teabeleht esitatakse talle paberil või muul tema valitud püsival andmekandjal (nt e-post, PDF).

5.2 Säte: eelnõu § 1 p 22 – VÕS § 403¹ lõike 1 punkt 10 - teabe esitamine tasumata või viivitatud maksete kohta

- 5.2.1 Eelnõu kohaselt täiendatakse VÕS § 403¹ lõike 1 punkti 10 pärast sõna „tasumata“ sõnadega „või viivitatud“.

Samas ei ole üheselt selge, milline on selle muudatuse praktiline mõju olukorras, kus tarbijale tuleb enne lepingu sõlmimist esitada Euroopa standardinfo teabeleht. Standardinfo teabelehe näidises sisaldub juba hoiatus järgmises sõnastuses:

“Maksete tasumata jätmisel või maksetega hilinemisel võivad olla tõsised tagajärjed (nt sundmüük) ning teil võib olla edaspidi raskusi krediidi saamisel.”

Seetõttu jääb ebaselgeks, kas VÕS § 403¹ lg 1 p 10 muudatus eeldab krediidiandjalt täiendava eraldi teabe esitamist lisaks standardinfo teabelehele või loetakse nõue täidetuks juhul, kui vastav teave sisaldub Euroopa standardinfo teabelehel.

- 5.2.2 Lisaks esineb terminoloogiline ebaühtlus eelnõu ja standardinfo teabelehe näidise vahel. Eelnõus kasutatakse mõistet „viivitatud makse“, samas kui standardinfo teabelehe näidises kasutatakse mõistet „hilinenud makse“.

Ei ole selge, kas nimetatud mõisteid kasutatakse sünonüümidena või on neil erinev õiguslik tähendus. Terminoloogia ebaühtlus võib tekitada rakenduspraktikas ebaselgust, kuna krediidiandjad peavad lähtuma nii seaduse tekstist kui ka Euroopa standardinfo teabelehe vormist.

5.2.3 **Ettepanekud:**

- 1) ühtlustada terminoloogia seaduseelnõus ja standardinfo teabelehe näidises (nt kasutada mõlemas „hilinenud makse“ või „viivitatud makse“); või
- 2) selgitada seletuskirjas, et mõlemad mõisted on kasutatud samas tähenduses ning et VÕS § 403¹ lg 1 p 10 nõue loetakse täidetuks juhul, kui vastav teave sisaldub Euroopa standardinfo teabelehel.

5.3 **Säte: Eelnõu § 1 p 23 – VÕS § 403¹ lõige 1 punkt 12 - taganemistähtaja esitamine lepingueelses teabes**

- 5.3.1 Eelnõu kohaselt täiendatakse VÕS § 403¹ lõike 1 punkti 12 pärast sõna „puudumine“ sõnadega „ja vajaduse korral taganemistähtaeg“.

Samas kasutatakse Euroopa standardinfo teabelehe näidises mõistet „Taganemisõigus“, koos järgmise sõnastusega: „Tarbijakrediidilepingust võib taganeda 14 päeva jooksul.“

Seega tekib terminoloogiline erinevus seaduseelnõu ja standardinfo teabelehe vahel, kuna seaduseelnõus kasutatakse mõistet „taganemistähtaeg“, samas kui teabelehe näidises kasutatakse mõistet „taganemisõigus“.

- 5.3.2 **Ettepanek:** kaaluda terminoloogia ühtlustamist selliselt, et nii seaduseelnõus kui ka standardinfo teabelehe näidises kasutataks sama mõistet.

5.4 **Säte: eelnõu § 1 p 31 – VÕS § 403¹ lõige 2 punkt 15 - teabe esitamine kredidivõimelisuse hindamisel kasutatud andmete kohta**

- 5.4.1 Eelnõu kohaselt peab lepingueelne teave sisaldama teavet tarbija õiguse kohta saada viivitamata ja tasuta teavet tema krediitdivõimelisuse hindamiseks kasutatud andmete kohta vastavalt VÕS § 403⁴ lõikele 10.
- 5.4.2 Sätte sõnastusest ei ole üheselt selge, kas teabelehel tuleb üksnes teavitada tarbijat tema õigusest vastavaid andmeid saada, või nähakse ette ka krediitdivõimelisuse hindamisel kasutatud andmete loetelu esitamine juba lepingueelse teabe koosseisus. Viimane ei näi olevat kooskõlas direktiivi artikkel 19 lõikega 6, mille kohaselt tuleb tarbijale anda teavet krediitdivõimelisuse hindamisel kasutatud andmete kohta eelkõige juhul, kui krediititaotlus lükatakse tagasi. Direktiiv ei näe ette kohustust esitada vastavate andmete loetelu juba lepingueelse teabe koosseisus.
- 5.4.3 **Ettepanek:** täpsustada eelnõu sõnastust või seletuskirja selliselt, et oleks selge, et teabelehel tuleb esitada üksnes teave tarbija õigusest saada krediitdivõimelisuse hindamisel kasutatud andmeid, mitte nende andmete loetelu.

5.5 Säte: Eelnõu § 1 p 31 – VÕS § 403¹ lõige 2 punkt 20 - tagasimaksegraafiku esitamine lepingueelses teabes

- 5.5.1 Eelnõu kohaselt peab lepingueelne teave sisaldama tagasimaksegraafikut, mis sisaldab kõiki makseid ja tagasimakseid tarbijakrediitilepingu kestuse jooksul, sealhulgas tarbijakrediitilepinguga üheaegselt pakutava kõrvallepingu alusel tehtavaid makseid ja tagasimakseid. Samuti on sätestatud, et juhul kui erinevate asjaolude korral kohaldatakse erinevaid intressimäärasid, peavad maksed ja tagasimaksed põhinema intressimäära mõistlikul tõusul.
- 5.5.2 Sätte rakendamisel tekib mitmeid praktilisi küsimusi. Esiteks ei ole selge, kuidas tuleb koostada tagasimaksegraafik olukorras, kus tarbija ei ole krediititaotluse esitamisel oma eelistatud lepingutingimusi esitanud. Tüüpnäite osas on sätestatud, et juhul kui tarbija on teavitanud oma eelistatud lepingutingimused, kuvatakse teave vastavalt nende tingimustele. Seega jääb ebaselgeks, milliste eelduste ja parameetrite alusel tuleks tagasimaksegraafik koostada juhul, kui selliseid eelistusi ei ole esitatud.
- 5.5.3 Teiseks tekib küsimus, kas olukorras, kus tagasimaksegraafik sisaldub juba tarbijale esitatavas lepinguprojektis, on vajalik esitada täiendav tagasimaksegraafik ka teabelehe lisana või võib teavitamiskohustuse lugeda täidetuks lepinguprojekti osana esitatud graafiku kaudu.
- 5.5.4 Samuti ei ole üheselt selge, kuidas tuleb hinnata intressimäära „mõistlikku tõusu“ pikaajaliste krediitilepingute puhul (näiteks eluasemelaenu kestusega kuni 30 aastat) ning kas ja millises ulatuses peavad tagasimaksegraafikus kajastuvad maksete summad ja

krediidi kogukulu ühtima teabelehel esitatud kogukulu ja muude finantsnäitajatega olukorras, kus intressimäär võib lepingu kestel muutuda.

- 5.5.5 **Ettepanek:** täpsustada eelnõud või seletuskirja selliselt, et tagasimaksegraafikut oleks võimalik esitada lepinguprojekti osana või vajaduse korral teabelehe lisana ning selgitada, millistel eeldustel tuleb tagasimaksegraafik koostada olukorras, kus tarbija ei ole eelnevalt esitanud eelistatud lepingutingimusi.

5.6 Sätted: Eelnõu § 1 p 32 – VÕS § 403¹ lõige 2¹ - lepingueelse teabe esitamise ajavahemik

- 5.6.1 Eelnõu kohaselt tuleb tarbijale esitada meeldetuletus taganemisõiguse kohta juhul, kui lepingueelne teave esitatakse hiljem kui üks päev enne lepingu sõlmimist või tarbija siduva tahteavalduse tegemist.
- 5.6.2 Sätte sõnastusest ei ole üheselt selge, kuidas tuleb tõlgendada mõistet „üks päev“. Ebaselge on, kas teabe esitamise ja lepingu sõlmimise vahel peab olema vähemalt 24-tunnine ajavahemik või piisab kalendripäeva vahetumisest. Selline ebaselgus võib praktikas tekitada õiguslikku ebakindlust, eelkõige digikanalites sõlmitavate krediidilepingute puhul, kus lepingueelse teabe esitamine ja lepingu sõlmimine võivad toimuda lühikese ajavahemiku jooksul.
- 5.6.3 **Ettepanek:** täpsustada eelnõu seletuskirjas, mida mõistetakse käesolevas sättes „ühe päeva“ all, sh kas tegemist on 24-tunnise ajavahemikuga või kalendripäevaga.

6. Lepingu tingimused ja teavitamiskohustus

6.1 Säte: Eelnõu § 1 p 47 - VÕS § 403⁴ lg 11 muutmise ja eelnõu § 1 p 60 - VÕS § 404 lg 2 p 15 - võlanõustamisteenuste soovitamine negatiivse krediidiotsuse korral

- 6.1.1 Eelnõu kohaselt peab krediidiandja juhul, kui ta otsustab tarbijaga tarbijakrediidilepingu sõlmimata jätta, teavitama tarbijat oma otsusest viivitamata ning, kui see on asjakohane, soovitama tarbijale kergesti kättesaadavaid võlanõustamisteenuseid sotsiaalhoolekande seaduse tähenduses.
- 6.1.2 Sätte sõnastuses kasutatakse väljendeid „*kui see on asjakohane*“ ja „*soovitab*“, millest võib järeldada, et tegemist ei ole kohustusega suunata tarbijat aktiivselt võlanõustamisteenuse kasutamisele ega korraldada teenuse osutamist, vaid kohustusega teha vastav teave tarbijale kättesaadavaks. Samas ei ole üheselt selge, millistel juhtudel tuleks pidada võlanõustamisteenuse soovitamist „*asjakohaseks*“.
- 6.1.3 Ebaselgeks jääb näiteks, kas võlanõustamisteenuse soovitamise kohustus peaks tekkima olukorras, kus tarbijal on juba mitu kehtivat tarbijakrediidilepingut, maksuvõlg või muud

viited võimalikele makseraskustele, või piisab üldisest standardiseeritud teavitusest kõigi negatiivsete krediidiotsuste korral.

- 6.1.4 Eelnõu seletuskirjas on märgitud, et tarbija suunatakse võlanõustamisse juhul, kui krediidiivõimelisuse hindamise tulemusel selgub, et tarbija ei ole krediidiivõimeline. Samas ei pruugi tänaste Eestis kehtivate rangete krediidiivõime hindamise kriteeriumite kohaselt iga isik, kellele krediidiandja sel põhjusel krediiti ei väljasta, vajada võlanõustamisteenust. Krediidiandja otsus jätta krediit väljastamata võib tuleneda ka krediidiandja sisemistest riskihindamise kriteeriumitest, mis ei pruugi viidata tarbija tegelikele makseraskustele.
- 6.1.5 Lisaks võib sätte tõlgendamisel tekkida küsimus, kas krediidiandjal lasub kohustus hinnata iga krediiditaotleja võimalikku võlanõustamise vajadust ja anda vastavaid soovitusi. Sellise kohustuse panemine krediidiandjatele oleks ebamõistlik ja ebaproportsionaalne, kuna tarbija sotsiaalse olukorra või nõustamisvajaduse hindamine ei ole krediidiandja roll ega pädevus. Mõistetav võib olla võlanõustamisteenuse soovitamine olukorras, kus krediidiandjal on juba lepinguline suhe tarbijaga ning tarbija on sattunud makseraskustesse, kuid iga krediiditaotluse puhul vastava analüüsi tegemine ei ole põhjendatud.
- 6.1.6 Eelnõu seletuskirjas toodud seisukoht, mille kohaselt võlanõustamisse suunamise kohustus toetab krediidiandja vastutustundlikku mainet, ei pruugi praktikas olla veenev. Vastutustundlikku laenamist näitab krediidiandja juba sellega, et ta ei väljasta krediiti tarbijale, kelle puhul on põhjendatud kahtlus, et ta ei suuda kohustusi täita.
- 6.1.7 Isegi kui võlanõustamise vajadus õnnestuks objektiivselt tuvastada, jäävad endiselt alles küsimused sellest teavitamise kohta. Eelnõu kohaselt täiendatakse VÕS § 404 lõiget 2 punktiga 15, mille kohaselt tuleb tarbija tahteavalduses esitada sotsiaalhoolekande seaduse tähenduses võlanõustamisteenuse osutajate asjakohased kontaktandmed ja soovitus tarbijale võtta makseraskuste korral sellise teenuse osutajaga ühendust.
- 6.1.8 Sätte sõnastusest ei ole üheselt selge, milliseid „*asjakohaseid kontaktandmeid*“ on eelnõus silmas peetud. Arvestades, et võlanõustamisteenuse korraldamine kuulub sotsiaalhoolekande seaduse kohaselt kohalike omavalitsuste pädevusse, võib teenuse osutajate nimekiri ja nende kontaktandmed olla piirkonniti erinevad ning ajas muutuda.
- 6.1.9 Sellises olukorras võib krediidiandjatel tekkida praktiline raskus tagada, et lepingutes või muudes dokumentides esitatud kontaktandmed oleksid alati ajakohased. Samuti kaasneb risk, et tarbijale edastatud teave võib muutuda kiiresti aegunuks. Praktikas oleks otstarbekas, kui riik või muu pädev asutus haldaks kesket võlanõustamisteenuse osutajate nimekirja, millele krediidiandjad saaksid tarbija teavitamisel viidata. Näiteks võiks sellise

keskse allikana toimida ka Eesti Võlanõustajate Liidu või muu samalaadse organisatsiooni hallatav nimekirjaga.

6.1.10 Lisaks võib sätte rakendamisel tekkida küsimus, kas krediidiandja peaks suunama tarbijat konkreetse võlanõustamisteenuse osutaja juurde. Selline kohustus ei oleks praktikas põhjendatud, kuna krediidiandjal ei pruugi olla võimalik hinnata, milline teenuseosutaja on tarbija jaoks sobivaim. Samuti tuleks arvestada, et võlanõustamisteenuse soovitamine võib tarbija jaoks olla tundlik teema ning seetõttu peaks teavitamine olema neutraalne ja delikaatne, näiteks viitega üldisele teabeallikale, kust tarbija saab vajaduse korral ise sobiva teenuseosutaja kohta teavet.

6.1.11 **Ettepanek:** täpsustada eelnõu sõnastust või seletuskirja selliselt, et krediidiandja täidab vastava teavitamiskohustuse standardiseeritud viitega riigi või muu pädeva asutuse hallatavale ametlikule võlanõustamisteenuse osutajate nimekirjale (nt veebilehele), selle asemel, et esitada lepingus või muus dokumendis konkreetne ja pidevalt ajakohastamist vajav kontaktiloend ning ilma et krediidiandjal tekiks kohustus hinnata iga tarbija individuaalset sotsiaalset olukorda või tagada teenuse tegelik kasutamine. Selline täpsustus aitaks vältida erinevat tõlgendamist ning toetaks proportsionaalset ja ühtset rakenduspraktikat.

6.2 Säte: Eelnõu § 1 p 57 – VÕS § 404 lõige 2 punkt 8 - ennetähtaegse tagastamise hüvitise arvutamise selgitus

6.2.1 Eelnõu kohaselt muudetakse VÕS § 404 lõike 2 punkti 8 selliselt, et tarbijale esitatavas teabes tuleb muu hulgas esitada selge ja arusaadav selgitus krediidi ennetähtaegse tagastamise korral kohaldatava hüvitise arvutamise viisi kohta.

6.2.2 Eelnõu sõnastusest ei ole siiski üheselt selge, millistele tingimustele peab krediidiandja poolt esitatav teave hüvitise arvutamise viisi kohta vastama. Kuigi eelnõu kohaselt peab vastav teave olema „selge ja arusaadav“, on tegemist määratlemata õigusmõistetega ning seetõttu ei ole üheselt selge, millises ulatuses ja millisel kujul tuleb krediidiandjal hüvitise arvutamise põhimõtteid tarbijale selgitada.

6.2.3 Õigusselguse ja ühtse rakenduspraktika tagamiseks oleks asjakohane täpsustada, millist teavet peetakse käesoleva sätte tähenduses piisavaks.

6.2.4 **Ettepanek:** täpsustada eelnõu seletuskirjas, millises ulatuses ja millisel kujul tuleb krediidiandjal esitada selgitus hüvitise arvutamise viisi kohta (näiteks kas piisab hüvitise arvutamise põhimõtete kirjeldamisest või tuleb esitada ka konkreetne arvutusnäide).

6.3 Säte: Eelnõu § 1 p 80 – VÕS § 407 lõige 4² - maksekonto jäägi sagedase ületamise korral nõustamisteenuste pakkumine

- 6.3.1 Eelnõu kohaselt peab krediidiandja maksekonto jäägi sagedase ületamise korral pakkuma tarbijale sobivaid nõustamisteenuseid ning soovitama tasuta võlanõustamisteenuse kasutamist.
- 6.3.2 Sätte sõnastusest ei ole üheselt selge, mida tuleb mõista maksekonto jäägi „sagedase ületamise“ all. Ebaselgeks jääb näiteks, kas sagedaseks ületamiseks võib lugeda olukorda, kus arvelduskonto saldo on mitu kuud järjest negatiivne väikese summa ulatuses (nt haldustasu või kaarditasu tõttu) või on silmas peetud korduvat ja märkimisväärset maksekonto ületamist.
- 6.3.3 Samuti ei ole üheselt selge, kas krediidiandjal tekib kohustus pakkuda nõustamisteenust ise või piisab sellest, kui tarbijale antakse teavet ja soovitatakse pöörduda võlanõustamisteenuse osutaja poole.
- 6.3.4 Õigusselguse ja proportsionaalse rakenduspraktika tagamiseks oleks asjakohane täpsustada, millisel viisil loetakse krediidiandja vastav kohustus täidetuks.
- 6.3.5 **Ettepanek:** täpsustada eelnõu või seletuskirja selliselt, et oleks selge, millal loetakse maksekonto jäägi ületamine „sagedaseks“ ning kas krediidiandja kohustus piirdub tarbija suunamisega asjakohaste võlanõustamisteenuste juurde või eeldab ka krediidiandja enda poolt nõustamisteenuse osutamist.

7. Taganemine, ennetähtaegse tagasimakse ja lepingu ümberkujundamine

7.1 Eelnõu § 1 p 88 – VÕS § 411 lg 1 teise lause muutmine - ennetähtaegse tagasimakse korral krediidi kogukulu vähendamine

- 7.1.1 Eelnõuga muudetakse VÕS § 411 lg 1 teist lauset, täpsustades, et ennetähtaegse tagasimakse korral vähendatakse tarbija krediidi kogukulu nende intresside ja muude kulude võrra, mida krediidiandja on tarbijalt nõudnud. Muudatus lähtub CCD II artiklist 29 ning Euroopa Kohtu lahendist Lexitor (C-383/18), mille järgi tuleb vähendamisel arvesse võtta kõiki tarbijalt nõutud kulusid, sh lepingu kestusest sõltumatuid tasusid.
- 7.1.2 Direktiivi artikkel 29 annab tarbijale õiguse krediidi kogukulu vähendamisele, kuid ei sätesta konkreetset arvutusmetoodikat. Direktiivi sõnastusest ega Lexitori lahendist ei tulene, et kõik tasud tuleks vähendada ühetaoliselt mehaanilise ajaproportsiooni alusel, sõltumata nende majanduslikust olemusest. Lexitor käsitles küsimust, millised kulud kuuluvad vähendamisele, mitte seda, kuidas erineva iseloomuga tasusid sisuliselt hinnata.

- 7.1.3 Seletuskirja järgi hõlmab vähendamine üksnes krediidiandja poolt kehtestatud ja tarbijalt nõutud kulusid, mitte kolmandatele isikutele makstavaid tasusid, mida krediidiandja ei saa ühepoolsetl mõjutada. Praktikas ei ole siiski piisavalt selge, kuidas hinnata lepingu sõlmimisel tasutud tasusid ning kulusid, mille majanduslik sisu ei ole seotud lepingu kestusega. Selline ebaselgus tekitab krediidiandjatele märkimisväärset rakenduslikku ebakindlust ning suurendab järelevalveriski.
- 7.1.4 Krediidi kogukulu hõlmab erineva funktsiooniga tasusid. Intress ja muud perioodilised tasud on olemuslikult seotud krediidi kasutamise kestusega ning nende proportsionaalne vähendamine vastab direktiivi eesmärgile. Seevastu lepingu sõlmimisel tasutud lepingutasu katab krediidi väljastamisega seotud tegelikke kulusid (krediidivõimelisuse hindamine, andmebaasipäringud, IT-lahendused, automatiseeritud krediidihindamise süsteemid, isikusamasuse tuvastamine, regulatiivsete nõuete täitmine jms), mis tekivad lepingu sõlmimise hetkel sõltumata lepingu tegelikust kestusest.
- 7.1.5 Selliste tasude vähendamine üksnes lineaarse ajaproportsiooni alusel tähendaks sisuliselt juba tervikuna osutatud teenuse eest saadud tasu ümberhindamist. Direktiivi eesmärk on vältida olukorda, kus tarbija maksab krediidi kasutamata perioodi eest, mitte kohustada krediidiandjat tagastama tasu juba osutatud teenuse eest.
- 7.1.6 Eriti ilmne on see pika tähtajaga krediidilepingu lühiajalise tagasimakse korral, kus krediidiandja on kandnud väljastamiskulud täielikult juba lepingu alguses. Kui kestusest sõltumatud tasud tuleb sellises olukorras peaaegu täielikult tagastada, mõjutab see otseselt hinnastamismudeleid ja portfelli tasuvust. Ennetähtaegse tagasimakse riski ümberjaotamine tasu majanduslikku olemust arvestamata toob kaasa süsteemse mõju kogu krediiditurule.
- 7.1.7 Krediidi kogukulu vähendamise meetodika peab seega lähtuma tasu majanduslikust olemusest. Ajas teenitavad tasud on põhjendatult vähendatavad proportsionaalselt kasutamata ajale, kuid kestusest sõltumatud ühekordsed kulusid ei tohiks kohelda samal viisil. Nende eristamine on kooskõlas nii direktiivi eesmärgi kui ka proportsionaalsuse põhimõttega.
- 7.1.8 Samuti tuleb selgelt piiritleda krediidiandja kontrollitavad kulud ning välistada tõlgendus, mille järgi peaks krediidiandja kandma kulusid, mida ta ei määra ega saa mõjutada. Õigusselguse huvides on oluline täpsustada, kas krediidi kogukulu vähendamine toimub automaatselt lõpparvestuse osana või eeldab tarbija eraldi taotlust.
- 7.1.9 **Ettepanek:** Palume õigusselguse tagamise eesmärgil eelnõu eelnõus ja seletuskirjas välja tuua, et krediidi kogukulu vähendamisel tuleb arvestada tasude majanduslikku sisu, ning möönda, et direktiiv ei kehtesta ühtset matemaatilist valemit kõikide tasude

vähendamiseks, vaid et vähendamise mehhanism peab olema kooskõlas proportsionaalsuse põhimõttega. See tagab tasakaalu tarbija kaitse ja krediidituru toimimise vahel ning väldib direktiivist mittetulenevat ülereguleerivat tõlgendust.

7.2 Eelnõu § 1 p 49 - VÕS § 403⁴ täiendamine lg-ga 14 - krediidivõimelisuse ebaõige hindamise korral lepingu muutmine

- 7.2.1 Eelnõuga täiendatakse VÕS § 403⁴ lg-ga 14 järgmises sõnastuses: „*Krediidiandjal ei ole õigust tarbijakrediidilepingut tarbija kahjuks muuta põhjusel, et tarbija krediidivõimelisust ei hinnatud õigesti, välja arvatud juhul, kui selline võimalus on lepingus ette nähtud ja kui krediidiandja ei saanud tarbija krediidivõimelisust õigesti hinnata, sest tarbija jättis teadlikult esitamata käesolevas paragrahvis nimetatud teabe või võltsis krediidiandjale esitatud teavet.*“
- 7.2.2 Tavapraktikas ei sõlmi krediidiandja lepingut, kui tarbija jätab nõutava teabe esitamata. Kui aga pärast lepingu sõlmimist selgub, et tarbija on esitanud võltsitud või ebaõiget teavet, peaks krediidiandjal olema õigus leping erakorraliselt üles öelda või sellest taganeda - eeldusel, et krediidiandja ei saanud seetõttu tarbija krediidivõimelisust õigesti hinnata ja tarbija ei ole tegelikult võimeline oma kohustusi täitma. Teabe võltsimine võib selguda alles hiljem, näiteks järelkontrolli käigus, kui leping on juba sõlmitud.
- 7.2.3 Praeguses sõnastuses tähendab uus lg 14 vastutuse koondumist ühepoolset krediidiandjale, kes kannab krediidivõimelisuse hindamise vea riski ning ei saa lepingut ka juhul, kui hindamisviga tulenes tarbija hooletusest või teabe puudulikkusest esitamisest. Tarbija vastutus aga realiseerub üksnes tahtliku käitumise korral. Niisiis jääb risk krediidiandjale ka juhul, kui krediidivõimelisuse ebaõige hindamine oli seotud tarbija olulise hooletusega, näiteks sissetuleku või kohustuste ebatäpse esitamisega, kui puudub tõend tahtliku varjamise või võltsimise kohta.
- 7.2.4 Leiame, et krediidilepingu sõlmimine on tarbija teadlik ja kaalutletud otsus võtta endale rahaline kohustus, sageli pikaajaliseks perioodiks. Tarbija on tehingu aktiivne pool ning tema majanduslik olukord on krediidivõimelisuse hindamise keskmes. Seetõttu peab ka tarbijal lasuma sisuline vastutus ning kohustus esitada korrektne ja täielik teave oma sissetulekute ja kohustuste kohta, Lisaks peab tarbija hindama oma võimet kohustusi täita ja lõpuks tegema informeeritud otsuse krediidi võtmise kohta.
- 7.2.5 Kui regulatsioon piirab tarbija vastutuse üksnes teadliku pettuse juhtumitega, ei kajasta see piisavalt krediiditehingu kahepoolset olemust ega tarbija rolli lõpliku otsuse tegijana.
- 7.2.6 Kui § 403⁴ uut lg 14 vaadata koosmõjus laiendatud teabe kogumise ja kontrollimise kohustusega, võib teha järeldused, et:

- krediidiandja peab koguma ja kontrollima kogu krediidivõimelisuse hindamisel kasutatava teabe;
- krediidiandja ei või tarbija kinnitustele sisuliselt tugineda;
- krediidiandja kannab hindamisvea riski; ja
- tarbija vastutus realiseerub üksnes tahtliku käitumise korral.

7.2.7 Sellises konstruktsioonis muutub tarbijalt teabe küsimine sisuliselt formaalseks, kuna krediidiandja ei saa sellele mõistlikult tugineda ning kannab igal juhul lõppvastutust hindamistulemuse eest.

7.2.8 Täiendavalt juhime tähelepanu võimalikule vastuolule järelevalvepraktikaga. FI vastutustundliku laenamise käsiraamat näeb krediidivõimelisuse hindamisel ette konservatiivse lähenemise, eeldades, et tarbija esitatud teave on hindamise sisuline lähtepunkt ja seda tuleks pidada usaldusväärseks. Kui aga seaduse tasandil sätestatakse, et krediidiandja kannab lõppvastutust ka tarbija hooletult esitatud andmete eest ning tarbija vastutus piirdub tahtliku pettusega, tekib regulatiivne vastuolu. Ühelt poolt eeldatakse tarbija andmetest konservatiivselt lähtumist, teiselt poolt ei kaasne andmete ebatäpsusega tarbijale sisulist vastutust.

7.2.9 Direktiivi eesmärk on edendada vastutustundlikku laenamist, mitte kehtestada krediidiandja absoluutset vastutust kõigi hindamisvigade eest sõltumata tarbija käitumisest. Praegune sõnastus aga võib viia tasakaalustamata riskijaotuseni, kus krediidiandja vastutus on sisuliselt täielik, tarbija kohustus esitada õige ja täielik teave jääb deklaratiivseks ning vastutuse jaotuse põhimõtte ei ole tasakaalustatud.

7.2.10 Õigusselguse ja proportsionaalsuse huvides tuleks selgelt määratleda:

- kontrollkohustuse riskipõhine iseloom;
- krediidiandja õigus tugineda tarbija esitatud teabele mõistlikkuse piires; ja
- tarbija vastutus.

7.2.11 Kui seda ei tehta, koondub vastutus krediidivõimelisuse hindamise tulemuse eest ebaproportsionaalselt krediidiandjale ning tarbija roll krediidiotsusele eelnevas faasis ei kajastu vastutuse jaotuses piisavalt.

7.2.12 **Ettepanek:** Palume sõnastust täiendada nii, et krediidiandja võiks lepingu erakorraliselt üles öelda või sellest taganeda, kui pärast lepingu sõlmimist selgub, et tarbija on esitanud võltsitud või ebaõiget teavet, mis takistas krediidiandjal krediidivõimelisust õigesti hinnata.

7.3 Eelnõu § 1 p 92 - VÕS § 416¹ muutmine - refinantseerimine kui tarbijakrediidilepingu ümberkujundamise meede

- 7.3.1 Eelnõuga muudetakse VÕS § 416¹ täies mahus, tehes sellesse mitmeid muudatusi ja täiendusi. Kahjuks ei too eelnõu aga lahendust probleemsele sõnastusele senises VÕS §-s 416¹, mille tagajärjel kajastab VÕS CCDII asjakohast sõnastust endiselt kitsendavalt ja isegi eksitavalt.
- 7.3.2 Eelnõus toodud VÕS § 416¹ lõike 1 järgi peab krediidiandja enne täitemenetluse alustamist pakkuma tarbijale võimalust „*kohtuväliselt tarbijakrediidilepingu tingimuste kohtuväliseks muutmiseks või muul kujul osaliselt või täielikult refinantseerimiseks*“, kusjuures eelnev on kehtestatud legaaldefiniitsioonina mõistele „*tarbijakrediidilepingu ümberkujundamine*“. Selline definitsioon on aga eksitav, kuna sellest võib välja lugeda, justkui oleks refinantseerimine ümberkujundamise peamine eesmärk või lausa selle sünonüüm. Refinantseerimine tähendab olemasoleva kohustuse asendamist uue laenukohustusega, samas kui ümberkujundamine CCD II tähenduses restruktureerimine, vt ka all) on laiem mõiste, mis hõlmab väga erinevaid krediidisuhte kohandamise ja muutmise viise. Refinantseerimine on niisiis vaid üks ümberkujundamise alaliik, mitte seda peamiselt defineeriv tegevus, nagu näib viitavat eelnõus toodud VÕS § 416¹.
- 7.3.3 CCD II kehtestab ümberkujundamismeetmete (*forbearance measures*) osas selge kahetasandilise hierarhia. Artikli 35 lõike 1 kolmanda lõigu kohaselt ümberkujundamismeetmed (a) võivad hõlmata mh krediidilepingu täielikku või osalist refinantseerimist ning (b) peavad hõlmama krediidilepingu olemasolevate tingimuste muutmist (nt tähtaja pikendamist, osamaksete edasilükkamist, intressi vähendamist, maksepuhkust, võlgade osalist kustutamist või konsolideerimist, jm). Refinantseerimine on seega direktiivis valikuline meede, lepingutingimuste muutmine aga kohustuslik element.
- 7.3.4 Finantsinspeksioon on oma 02.10.2010 märgukirjas "Märgukiri krediidilepingust tulenevate kohustuste restruktureerimise kohta tulenevalt krediidivõtjast võlgniku makseraskustest" kasutanud mõistet „restruktureerimine“, hõlmates sellega kõiki makseraskustes oleva krediidivõtja suhtes tehtavaid kohandusi ilma uue laenulepingu sõlmimist eeldamata. See on kooskõlas direktiivi artiklis 35 kasutatava mõistega „*forbearance measures*“ (direktiivi eestikeelses tõlkes "restruktureerimine"). Ka Euroopa Pangandusjärelevalve (EBA) kasutab enda regulatiivses raamistikus mõistet „*forbearance*“, mis vastab oma sisult restruktureerimisele, mitte refinantseerimisele.
- 7.3.5 **Ettepanek:** Palume asendada eelnõus VÕS § 416¹ lg-s 1 sõnastus „tarbijakrediidilepingu tingimuste kohtuväliseks muutmiseks või muul kujul osaliselt või täielikult refinantseerimiseks (edaspidi tarbijakrediidilepingu ümberkujundamine)“ sõnastusega "tarbijakrediidilepingu osaliselt või täielikult refinantseerimiseks või muul viisil tarbijakrediidilepingu tingimuste kohtuväliseks muutmiseks (edaspidi tarbijakrediidilepingu ümberkujundamine)" (või ka tarbijakrediidilepingu

restruktureerimine, vt järgmine lõik). See hõlmaks olemasoleva krediidisuhte tingimuste kohandamise viise, mille sisuks ei pruugi olla refinantseerimine, ning eristaks selgelt ümberkujundamise (restruktureerimise) üldmõistena refinantseerimisest kui selle erijuhtumist.

Ühtlasi palume kaaluda, kas võiks läbivalt nii VÕS §-s 416¹ kui KAVS asjakohastes sätetes asendada mõiste "ümberkujundamine" mõistega "restruktureerimine", mis oleks terminoloogiliselt rohkem kooskõlas direktiivi eestikeelse tõlkega ning FI järelevalvepraktikas kasutatud mõistetega.

8. Muud täpsustamist vajavad VÕS-i sätted

8.1 Säte: Eelnõu § 1 p 4 – VÕS § 402 lg 1 muutmise – tarbijakrediidilepingu mõiste

- 8.1.1 Eelnõu kohaselt muudetakse VÕS § 402 lõiget 1 järgmiselt: „*Tarbijakrediidileping on leping, millega oma majandus- või kutsetegevuses tegutsev krediidiandja annab või kohustub andma tarbijale krediiti maksetähtpäeva edasilükkamise, laenu, liisingu või muu finantseerimise vormis.*“
- 8.1.2 Muudatus on seotud asjaoluga, et uues tarbijakrediidi direktiivis on kaotatud välistus krediidilepingutele, mille puhul krediiti antakse ilma intressita ega nõuta muude tasude maksmist. Kavandatavast tarbijakrediidilepingu mõiste sõnastusest ei nähtu siiski üheselt, et krediidileping võib olla ka tasuta leping, mille puhul ei võeta intressi ega muid tasusid. Samas ei ole eelnõuga muudetud ka VÕS § 401 lõikes 1 sätestatud krediidilepingu mõistet.
- 8.1.3 Selline olukord võib tekitada õigusselguse probleeme, kuna seaduse tasandil ei ole üheselt arusaadav, kas krediidileping võib olla nii tasuline kui ka tasuta.
- 8.1.4 **Ettepanek:** Selguse huvides tuleks muuta nii tarbijakrediidilepingu mõistet (VÕS § 402 lg 1) kui ka krediidilepingu mõistet (VÕS § 401 lg 1) selliselt, et seadusest oleks üheselt arusaadav, et krediidileping võib olla nii tasuline leping kui ka tasuta leping, mille puhul antakse krediiti ilma intressita ega nõuta muude tasude maksmist.

8.2 Säte: Eelnõu § 1 p 15 – VÕS § 403 lg 8 lisamine

- 8.2.1 Eelnõuga täiendatakse VÕS § 403 lõikega 8, mis käsitleb olukorda, kus suurettevõtja võimaldab tarbijal tasuta kauba või teenuse eest tasuta maksetähtaja edasilükkamisega sidevahendi kaudu sõlmitud lepingute puhul.
- 8.2.2 Seletuskirja kohaselt on sätte eesmärk hõlmata eelkõige suure turujõuga rahvusvahelisi internetipõhiseid kaubatarbijaid (nt Amazon), kellel on ulatuslik ligipääs tarbijatele ning kes pakuvad kaupade või teenuste müüki eelkõige internetipõhiste platvormide kaudu. Eesti

kontekstis võib aga selline regulatsioon tekitada ebaselgust. Eestis on mitmeid suurettevõtteid, kes ei kuulu Euroopa Komisjoni soovitusel 2003/361/EÜ määratletud mikro-, väike- ega keskmise suurusega ettevõtja kategooriasse (näiteks telekommunikatsiooniettevõtted), kuid kelle põhitegevus ei ole kaupade müük e-poes. Selliste ettevõtete puhul võib e-poe kaudu toimuv kaupade müük olla üksnes kõrvaltegevus, näiteks seadmete või lisatarvikute müük põhitegevuse toetamiseks.

- 8.2.3 Sellisel juhul ei ole selge, kas selliseid ettevõtteid tuleks käsitleda „suure turujõuga internetipõhiste kaubatarbijatena“, kelle suhtes kõnealune säte peaks kohalduma.
- 8.2.4 Lisaks näeb eelnõu ette olukorra, kus füüsilises müügikanalis ja digitaalses müügikanalis võivad kehtida erinevad regulatiivsed nõuded. Selline lähenemine ei ole praktikas põhjendatud, kuna sama ettevõtte müüb samu kaupu või teenuseid ning tarbijale ei ole sisuliselt oluline, kas tehing toimub füüsilises poes või e-poes.
- 8.2.5 Erinevate regulatsioonide kohaldamine sõltuvalt müügikanalist võib suurendada ettevõtete halduskoormust ning tekitada tarbijates segadust. Eesti majanduskeskkonnas, kus konkurents on tihe ning ettevõtted tegutsevad sageli mitmes müügikanalis paralleelselt, oleks põhjendatum kehtestada ühtsed reeglid, mis ei sõltu üksnes müügikanalist.
- 8.2.6 Seega on mõistlik, et need suurettevõtted, kes ei kuulu Euroopa Komisjoni soovitusel 2003/361/EÜ määratletud mikro-, väike- ega keskmise suurusega ettevõtja kategooriasse, kuid kes müüvad muu hulgas kaupu ka sidevahendi teel (e-poes) ja see ei ole nende põhitegevuseks, saaksid rakendada VÕS eelnõu § 403 lõikes 7 toodud erisusi oma kaupade müümisel ühetaoliselt nii füüsilises kanalis kui ka veebi teel (e-poes).

8.2.7 Ettepanekud:

- 1) kaaluda VÕS § 403 lõike 8 eelnõust välja jätmist, kuna sätte praktiline kohaldatavus Eesti tingimustes on küsitav;
- 2) Kui lõike 8 välja jätmine ei ole võimalik, siis palume sõnastada säte nii, et sellest tuleb selgelt välja, et see kohaldub vaid suure turujõuga ettevõtete osas, kelle põhitegevuseks on pakkuda infoühiskonna teenuse seaduse tähenduses infoühiskonna teenust, mis seisneb üksnes või eelkõige sidevahendi abil lepingu sõlmimise võimaldamises asjade, teenuste ja muude lepinguesemete pakkumiseks ja seda platvormipõhiselt (nt Amazon jne). Näiteks järgmises sõnastuses:

„Kui ettevõtja, kes pakub põhitegevusena infoühiskonna teenuse seaduse tähenduses infoühiskonna teenust, mis seisneb platvormipõhises sidevahendi abil lepingute

sõlmimise võimaldamises asjade, teenuste ja muude lepinguesemete pakkumiseks, ning kes ei ole Euroopa Komisjoni soovitusel 2003/361/EÜ määratletud mikro-, väike- ega keskmise suurusega ettevõtja, võimaldab enda pakutava asja, teenuse või muu lepingueseme eest tasumisel maksetähtpäeva tasuta edasilükkamist, ei kohaldata käesolevas jaos sätestatud, kui on täidetud kõik järgmised tingimused:

- kolmas isik ei paku asja, teenuse või muu lepingueseme finantseerimiseks krediiti ega omanda tarbijakrediidilepingust tulenevat nõuet tarbija vastu;*
- maksetähtpäev on kuni 14 päeva alates asja või muu lepingueseme üleandmisest või teenuse osutamisest;*
- tasumisega viivitamise korral võib tarbijalt nõuda vaid viivist käesoleva seaduse § 113 lõike 1 teises lauses sätestatud määras ja võla sissenõudmiskulusid vastavalt käesoleva seaduse §-le 113².”*

Kokkuvõttes aitab selline täpsustus eristada suured rahvusvahelised internetikaubamajad, kellele säte on mõeldud, nendest suurettevõtetest, kes pakuvad oma kaupade müüki e-poes piiratud mahus ja ühe kõrvaltegevusena ning kelle ärimudel ei eelda, et platvormipõhine kaupade müük e-kanalis on nende põhitegevuseks.

Juhul kui VÕS § 403 lõike 8 sõnastust vastavalt muudetakse, palume lisada ka seletuskirja täiendavad selgitused.

9. Kokkuvõtlikud ettepanekud isikuandmete kaitse seaduse (IKS) muutmise eelnõu osas – eelnõu § 2

9.1 Palume kaaluda direktiivi artikli 19 ülevõtmist muus seaduses kui IKS, näiteks KAVS-is või KAS-is.

9.1.1 Nimelt eelnõu seletuskirjas põhjendatakse direktiivi artikli 19 ülevõtmist IKS-i sellega, et regulatsiooni peamine eesmärk on tarbija kui andmesubjekti õiguste kaitse ning et tegemist on olemuslikult isikuandmete kaitsega seotud normidega. Selline käsitus ei ole veenev.

9.1.2 Esiteks ei muuda ainuüksi asjaolu, et regulatsioon puudutab isikuandmete töötlemist, seda automaatselt andmekaitseõiguslikuks põhiregulatsiooniks. Tarbijakrediidi valdkonda reguleerivad normid, isegi kui need sisaldavad andmetöötluslikke elemente, teenivad eeskätt turukorralduslikku ja tarbijakaitselist eesmärki, mitte isikuandmete kaitse üldraamistiku kujundamist. IKS-i eesmärk on tagada IKÜM-i riigisisene rakendamine ja täpsustamine, mitte luua eriregulatsiooni krediidituru toimimise reguleerimiseks.

9.1.3 Teiseks toob regulatsiooni paigutamine IKS-i kaasa süsteemse kõrvalekaldumise seaduse reguleerimisalas. IKS kehtestab andmetöötluse põhimõtted ja järelevalveraamistiku.

Tarbijakrediidi spetsiifiliste kohustuste lisamine seadusesse laiendab IKS-i esemelist kohaldamisala valdkondlikuks eriregulatsiooniks, mis ei ole kooskõlas seaduse ülesehitusega.

- 9.1.4 Kolmandaks ei ole veenev argument, et normid ei sobi eraõiguslikku või subjektipõhisesse seadusesse. Regulatsiooni avalik-õiguslik iseloom ei välista selle paigutamist valdkonnaseaduses, kui see teenib konkreetse turu või tegevusvaldkonna reguleerimise eesmärki. Õigusloome hea tava kohaselt tuleks eriregulatsioon paigutada sellesse seadusesse, mis reguleerib vastavat majandustegevuse valdkonda, mitte üldseadusesse, mille keskne eesmärk on andmesubjekti (kelleks ei ole vaid tarbijakrediidi taotleja/saaja) põhiõiguste kaitse laiemas kontekstis. Kavandatav lahendus hägustab IKS-i kui üldise andmekaitseraamistiku funktsiooni ning ei ole kooskõlas õigusselguse ja süsteemsuse põhimõttega.
- 9.1.5 Neljandaks ka viide Saksamaa lahendusele ei ole määrav ega siduv. Riigisisene normitehniline valik peab lähtuma Eesti õigussüsteemi ülesehitusest ja seaduste vahelisest kooskõlast, mitte teise liikmesriigi tehnilisest lahendusest.
- 9.1.6 Eeltoodust tulenevalt ei ole põhjendatud tarbijakrediidi regulatsiooni täienduse lisamine IKS-i.

9.2 Säte: eelnõu § 2 p 1 - IKS § 10¹ lg 1.

- 9.2.1 Eelnõus toodud sõnastus on oluliselt laiem sõnastus kui direktiivis. Nimelt kasutab direktiiv sõna „andmebaas“. Eelnõu aga nimetab konkreetseid andmeid, mida registrite poolt töödeldakse. See tähendab, et eelnõu sõnastus viib ka andmete töötlemise ebaselge ulatusega reguleerimiseni, mida ei pruugi isegi direktiivi viidatud andmebaasis olla. See ei ole aga direktiivi eesmärk. Direktiivi artiklist 19 tulenev kohaldamisala on selgelt piiritletud andmebaasidega, mida kasutatakse tarbija krediitdivõimelisuse hindamiseks tarbijakrediidilepingu kontekstis. Eelnõu kohaldab uusi kohustusi: „*registri pidajale, mis sisaldab käesoleva seaduse §-s 10 sätestatud võlasuhte rikkumisega seotud andmeid või muud sarnast tarbija krediitdivõimelisuse hindamiseks kasutatavat teavet, sealhulgas tarbija tulevase maksekäitumise tõenäosuse väärtust (krediidiskoori).*“ Sõnastus erineb direktiivi sõnastustest, st tegemist on määratlemata õigusmõistega, mis võimaldab regulatsiooni kohaldada ulatuses, mis ületab direktiivist tulenevad piirid. Selline sõnastus toob kaasa olukorra, kus IKS § 10¹ lg 1 kohaldatakse ka andmekogudele, mis ei ole direktiivi artikli 19 tähenduses andmebaasid, vaid mida kasutatakse laiemalt majandusliku tausta hindamiseks või muudes õigussuhetes. Seega tegemist oleks direktiivist tulenevast kohustusest laiemate nõuete kehtestamisega ilma normatiivse aluseta.

- 9.2.2 Õigusselguse põhimõttest tulenevalt peab regulatsiooni kohaldamisala olema üheselt määratletud. Eelnõu sõnastus „*muu sarnane teave*“ ei sisalda objektiivseid ega kontrollitavaid kriteeriume, mille alusel oleks võimalik üheselt tuvastada, millised andmekogud kuuluvad sätte kohaldamisalasse ja millised mitte. Seega eelnõu sõnastus ei taga piisavat etteaimatavust registripidajatele ega võimalda selgelt hinnata regulatsiooni ulatust.
- 9.2.3 Direktiivi eesmärk ei ole reguleerida mis tahes andmeid või ka mis tahes andmekogusid, mis võivad sisaldada majanduslikku või maksekäitumist puudutavat teavet, vaid spetsiifiliselt krediitdivõimelisuse hindamiseks kasutatavaid krediidiandmebaase. Seega IKS § 10¹ lg 1 sõnastus ei ole kooskõlas direktiivi sõnastuse/terminiga ning viib andmete töötlemise ebaselge ulatusega reguleerimiseni, mida ei pruugi isegi direktiivi viidatud andmebaasis olla. See ei ole aga direktiivi eesmärk.
- 9.2.4 **Ettepanek:** Palume viia IKS § 10¹ lg 1 sõnastus kooskõlla direktiivi artikkel 19 sõnastusega: andmete reguleerimise asemel reguleerida „*andmebaase*“.

9.3 Säte: Eelnõu § 2 p 1 - IKS § 10¹ lg 2

- 9.3.1 Direktiivi art 19 lg 2 kohaselt peavad liikmesriigid tagama, et juurdepääs on üksnes järelevalve all olevatel ja IKÜM-i järgivatelt krediidiandjatel. IKS § 10¹ lg 2 paneb aga hoopis registripidajale sisulise kontrollikohustuse hinnata krediidiandja andmekaitseõuete järgimist, varasemaid rikkumisi ja esitatud kinnituste piisavust. Direktiiv ei näe ette, et andmebaasi pidajale (vastutava töötlejana) kohustust teostada sisulist andmekaitsealast auditit krediidiandja üle. Seega lg-st 2 tulenev kohustus on olemuslikult riikliku järelevalve ülesanne, st eelnõust tulenev registripidaja kontrollikohustus on ebaproportsionaalne ning õiguslikult ebaselge, väljudes ilmselgelt direktiivi piiridest.
- 9.3.2 Register saab ainult kontrollida, kas krediidiandjal, kes soovib juurdepääsu on FI luba vastavas valdkonnas tegutseda ning ega AKI ei ole teinud otsuseid, millest nähtuks, et krediidiandja ei järgi IKÜM-i nõudeid.
- 9.3.3 **Ettepanek:** Palume viia IKS § 10¹ lg 2 sõnastus kooskõlla direktiivi artikkel 19 sõnastusega ning eemaldada registrite kohustus kontrollida, kas tarbijakrediitipakkuv krediidiandja järgib IKÜM-i nõudeid.

9.4 Säte: Eelnõu § 2 p 1 - IKS § 10¹ lg 2

- 9.4.1 IKS § 10¹ lg 4 nimetatud register peab sisaldama teavet vähemalt tarbija tarbijakrediidilepingust tuleneva võlgnevuse kohta, milles on eristatud nõude põhisumma ja kõrvalnõuded, ning tarbijakrediidi liiki ja krediidiandja nime. Registripidaja kehtestab

meetmed, millega tagatakse, et registris sisalduv teave on ajakohane ja täpne. Samal ajal direktiivi sõnastus artiklis 19 näeb ette: „*Lõikes 1 osutatud andmebaasides, mis sisaldavad teavet tarbijate krediidilepingute kohta, säilitatakse teavet vähemalt tarbijate võlgnevuste kohta krediidi tagasimaksmisel ning krediidi liigi ja krediidiandja nime kohta.*“

- 9.4.2 Esiteks ei sisalda direktiiv terminit ega mõistet „*register*“, vaid kasutab terminit „*andmebaas*“. Seetõttu tuleb eelnõu teksti korrigeerida ja kasutada läbivalt direktiiviga ühtseid termineid. Eelnõu kohaselt peab register sisaldama muu hulgas krediidiandja nime. Samas võib andmebaasi sisestatud võlainfo või maksehäire olla lisaks krediidiandjale sisestatud ka nõude loovutamise korral uue võlausaldaja poolt, mistõttu uus võlausaldaja ei saa võlainfo või maksehäire sisestamisel kasutada esialgse võlausaldaja või krediidiandja ärinime.
- 9.4.3 Direktiivi artikkel 19 reguleerib krediidivõimelisuse hindamiseks kasutatavaid andmebaase („*databases used for assessing consumers' creditworthiness*“). Direktiivi sõnastus ei nimeta krediidiskoore ega muid analüütilisi teenuseid ning ei näe ette, et kogu krediidivõimelisuse hindamisega seotud analüütika tuleb automaatselt allutada andmebaasidega samale regulatsioonile.
- 9.4.4 IKS § 10¹ laiendab kohaldamisala lisaks registrile ka „*muud sarnast tarbija krediidivõimelisuse hindamiseks kasutatavat teavet, sealhulgas krediidiskoore*“. Selline laiendus ei tulene otseselt direktiivi tekstist ega selle eesmärgist, milleks on tagada krediidiandjate mittediskrimineeriv juurdepääs krediidiandmebaasidele ja vältida konkurentsimoonutusi.
- 9.4.5 Krediidiskoor ei ole andmebaas, vaid statistiline hinnang, mis võib tugineda mitmele andmeallikale ning mis ei pruugi olla registri ega andmebaasi osa. Skoor kui eraldiseisev teenus ei kujuta endast krediidivõimelisuse andmebaasi direktiivi artikli 19 tähenduses.
- 9.4.6 Meile teadaolevalt ei ole Euroopa Liidu liikmesriikides käesoleva direktiivi ülevõtmisel üldiseks suunaks kujunenud krediidiskooride automaatne allutamine andmebaaside regulatsioonile. Kui Eesti otsustab kehtestada rangema ja laiapõhjalisema regulatsiooni ilma selge mõjuanalüüsi ja põhjenduseta, võib see asetada Eesti ettevõtjad ebasoodsamasse konkurentsiolukorda võrreldes teiste liikmesriikidega.
- 9.4.7 Samuti tekib küsimus, millist eesmärki krediidiskoori eraldi eelnõusse sisetoomine täidab. Krediidiskoori pärimine krediidiandja poolt ei ole kohustuslik, st krediidiandja ei ole kohustatud tarbija krediidivõimelisuse hindamisel kasutama ühe teabeühikuna registrite poolt väljaarvutatavat krediidiskoori. Käesolev teabe koosseisu laiendamine krediidiskooriga võib praktikas viia selleni, et tõlgendatakse krediidiskoori pärimist ja

kasutamist krediidiandjale kohustuslikuna samamoodi nagu seda on maksehäired. Direktiiv ei pane krediidiandjale sellist kohustust.

- 9.4.8 Samuti on konkreetse normi puhul oluline, et direktiivi artikli 19 lõige 4 ei kohusta muutma olemasolevaid andmestruktuure ega kohusta avaldama konkreetse andmekoosseisuna põhisumma ja kõrvalnõuete eristamist. Direktiivist tuleneb üksnes, et andmebaasis peab olema teave a) tarbijate võlgnevuste kohta krediidi tagasimaksmisel, b) krediidi liik ja c) krediidiandja nimi. Seega ei ole eelnõuga põhjendatud panna kohustust andmebaasi haldajale andmesüsteemi ümberkujundamiseks ulatuses, mis ületab direktiivis sätestatud piire.
- 9.4.9 Lisaks tõusetub praktikas küsimus, kellele peab vastav andmekoosseis olema nähtav ja kättesaadav – kas tarbijale või krediidiandjale, kes päringu teostab. Juhul kui nähakse ette, et ka krediidiandja saab vastava teabe, sealhulgas krediidi liigi ja krediidiandja nime, võib tekkida olukord, kus krediidiandjale väljastatakse liiga palju andmeid. Krediidiandja peab kontrollima makseajalugu ja maksekäitumist, mitte seda, kelle ees ja millise krediidiliigi alusel ollakse maksehäires. Samuti tekib küsimus, kas krediidiandja nime avalikustamine võib minna vastuollu krediidiasutuste seaduses sätestatud pangasaladuse sätetega.
- 9.4.10 **Ettepanek:** Palume viia IKS § 10¹ lg 2 sõnastus kooskõlla direktiivi artikkel 19 sõnastusega ning eemaldada nõuded andmebaasis andmete koosseisule, mida direktiivi artikkel 19 lg 4 ette ei näe.

Teeme ettepaneku piirduda direktiivi art 19 sõnastusega ning kohandada regulatsiooni üksnes krediidivõimelisuse hindamiseks kasutatavatele andmebaasidele, mitte eraldiseisvatele analüütilistele teenusele.

9.5 Säte: Eelnõu § 2 p 1 – IKS § 10¹ lg 5

- 9.5.1 IKS § 10¹ lg 5 tuleneb 30-päevane teavitamiskohustus absoluutse nõudena. Eelnõu seletuskiri ütleb, et see teavitamiskohustus on täiendav IKÜM'is ettenähtud teavitamiskohustusele. Eelnõust jääb aga selgusetuks, kas seadusandja peab silmas, et andmebaasipidaja peaks edastama kaks (2) eraldi teavitust tarbijale, mis ei ole põhjendatud. Juhime tähelepanu, et direktiiv ei sisalda keeldu kohaldada IKÜM-i teavitamiserandeid. Seetõttu kitsendab eelnõu põhjendamatult IKÜM-ist tulenevat normihierarhiat ning võib viia olukorrani, kus registripidaja peab teavitama ka juhtudel, kus see on objektiivselt võimatu või ebaproportsionaalne.
- 9.5.2 Lisaks ei ole ka selge, kas lubatud on kokkulepped, et võlgnikku teavitab isik, kes andmeid registrile edastab/sisestab. Rõhutame, eelnõu ei sätesta ega seletuskiri ei selgita, kelle kohustus on tagada teavitamiskohustuse täitmiseks vajalike kontaktandmete olemasolu –

kas vastavad kontaktandmed peab registripidajale edastama/andma registrisse andmete sisestaja või lasub registripidajal iseseisev kohustus need andmed pärida Rahvastikuregistrist teavitamiskohustuse täitmiseks. Regulatsiooni ebaselgus selles küsimuses tekitab olulise õiguselgusetuse ning mõjutab otseselt kohustuse täitmise praktilist teostatavust.

- 9.5.3 Lisaks võib IKS § 10¹ lg 5 sõnastus kaasa tuua olukorra, kus registripidaja vastutab teavituse kättesaamata jäämise eest ka siis, kui kontaktandmed pärinevad krediidiandjalt ning registripidajal puudub võimalus nende õigsust kontrollida. Direktiiv näeb ette tarbija teavitamise kohustuse, kuid ei sätesta teavituse kättetoimetamise standardit ega kehtesta objektiivset vastutust teavituse kättesaamise eest. Samuti ei tulene direktiivist nõuet, et teavituse peab tingimata edastama registripidaja, vaid et tarbija teavitamine peab olema tagatud.
- 9.5.4 Ebaselgeks jääb ka see, millisest hetkest hakkab kulgema IKS § 10¹ lg 5 p-s 1 sätestatud 30-päevane tähtaeg. Sõnastuse kohaselt tuleb teavitus esitada 30 päeva jooksul tarbijakrediidilepingust tuleneva võlgnevuse registrisse kandmisest arvates, kuid eelnõust ei nähtu üheselt, mida peetakse registrisse kandmise hetkeks – kas seda, kui andmed sisestatakse registrisse, kui need muutuvad tarbijale endale nähtavaks või kui need muutuvad ka teistele päringuõigust omavatele isikutele avalikuks. Selline ebaselgus mõjutab otseselt teavitamiskohustuse tähtaegade arvutamist ja kohustuse praktilist täitmist.
- 9.5.5 Seetõttu teeme ettepaneku sätestada, et teavitamiskohustus loetakse täidetuks teavituse mõistlikul viisil saatmisel, võttes arvesse ka direktiivi preambuli punkti 57, mis viitab võimalusele saata hoiatusteadet e-posti teel. Lisaks palume täpsustada teavitamiskohustuse täitmise eest vastutav isik ning selgelt määratleda hetk, millest alates hakkab kulgema seaduses sätestatud 30-päevane tähtaeg.
- 9.5.6 **Ettepanek:** Palume viia IKS § 10¹ lg 5 seletuskiri kooskõlla direktiivi mõttega ning avada, kas lubatud on kõnealune teavitus saata koos IKÜM-is nõutud isikuandmete töötlemise teavitusega.

9.6 Säte: Eelnõu § 2 p 1 – IKS § 10¹ lg 6

- 9.6.1 IKS § 10¹ lg-ga 6 dubleeritakse vaidemenetluse/vaidluste esitamise võimaluse loomise kohustus. Direktiivi art 19 lg 8 nõuab kaebuste esitamise menetluste olemasolu, mitte eraldiseisva vaidluste menetlemise korra loomist.
- 9.6.2 Nimelt IKÜM-i alusel on andmesubjektidel õigus vastuväite esitamisele, õigus andmete parandamisele ja kustutamisele ja õigus pöörduda järelevalveasutuse poole. IKS eelnõu

loob täiendava, sisuliselt paralleelse menetluskohustuse ilma selge piiritlemiseta IKÜM-ist tulenevate õigustega, mis võib kaasa tuua normikonflikti ja menetlusliku dubleerimise ehk põhjendamatu ressursi ja kulude kaasnemise. Eelnõu seletuskirja lg 6 selgituses mõõndakse, et regulatsioon on sisuliselt sarnane IKÜM-ist tulenevale vastuväite esitamise õigusega ning omab eelkõige selgitavat tähendust. Teisalt sätestatakse ja selgitatakse selgesõnaliselt, et registripidaja peab looma eraldiseisva sisemise menetluse, mille kaudu tarbija saab registris sisalduvat teavet vaidlustada, sealhulgas looma veebilehel vastava vormi või muu lahenduse ning vaatama esitatud vaidlustused läbi mõistliku aja jooksul. Selline käsitus viitab uue iseseisva menetluskohustuse loomisele, mis ei ole pelgalt selgitava iseloomuga, vaid paneb andmebaasi haldajale täiendavaid organisatsioonilisi ja menetluslikke kohustusi. Seletuskirjas esitatud selgitus on vastuoluline ega käsitle direktiivist ja IKÜM-ist tulenevat andmesubjekti vastuväiteõigust ning andmebaasi andmete vaidlustamise menetlust oma olemuselt samaväärse ja ühetaolise menetlusena.

- 9.6.3 Seletuskirjast jääb selgusetuks ka vaidluste lahendamise ajaline põhjendatus „*mõistliku aja jooksul*“, mis on ilmselgelt iga tarbija jaoks erinev ajaühik. Samuti on eelnõus kasutatud mõiste „hõlpsasti“, mis on sisustamata ja subjektiivne ning ei anna registripidajale ega andmesubjektile piisavat õigusselgust.
- 9.6.4 Lisaks ei sätesta eelnõu menetlustähtaega, vaidlustatud andmete ajutise märgistamise kohustust ega registripidaja ja andmeesitaja vastutuse jaotust andmete õigsuse kontrollimisel ja vaidluste lahendamisel. Arvestades regulatsiooni rikkumisega kaasnevat sanktsioonitaset, peab selline kohustus olema selgelt piiritletud ning menetlusraamistik üheselt mõistetav.
- 9.6.5 Leiame, et kuivõrd tegemist on tarbija õigusega vaidlustada andmebaasi sisestatud andmeid, on põhjendatud lähtuda vaidluste lahendamisel ja vastamisel IKÜM-ist tulenevast tähtajast, s.o andmesubjektile (tarbijale) vastamise tähtaeg ühe kuu jooksul vastava pöördumise saamisest ning vajadusel vastamise tähtaja pikendamisest IKÜM art 12 lg 3 alusel, millest tuleb andmesubjekti (tarbijat) teavitada koos põhjendusega.
- 9.6.6 Seetõttu teeme ettepaneku sätestada selge menetlustähtaeg ja üheselt määratletud menetlusraamistik ning hinnata, kas IKÜM-ist tulenevad andmesubjekti õigused ei kata juba direktiivi artiklis 19 sätestatud nõuet kaebuste esitamise menetluse olemasolu kohta.
- 9.6.7 **Ettepanek:** Palume viia IKS § 10¹ lg 6 sõnastus kooskõlla direktiivi artikkel 19 sõnastusega, mille kohaselt peab liikmesriik tagama kaebuste esitamise menetluste olemasolu, mitte looma juurde uut vaide esitamise mehhanismi.

9.7 Säte: eelnõu § 2 p 2 – IKS § 71¹

- 9.7.1 Direktiivi art 44 kohustab liikmesriike kehtestama tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad sanktsioonid. Eelnõu § 71¹ kohaselt on võimalik kohaldada rahatrahvi kuni 20 miljonit eurot või kuni 4% ülemaailmsest aastakäibest, mis vastab IKÜM-i kõige raskemate rikkumiste sätestatud ülemmäärale. Arvestades, et eelnõu sätestatud kohustused (andmete täpsus, teavitamiskohustus, andmesubjekti õiguste tagamine) kattuvad olulises osas juba IKÜM-ist tulenevate kohustustega, loob IKS §-s 71¹ sätestatud regulatsioon olukorra, kus sama sisuga rikkumise eest on võimalik kohaldada kahte võrreldava raskusastmega sanktsiooni. Tegemist on sisuliselt topelt sanktsioneerimisega olukorras, kus õiguslikult kaitstav hüve ja rikkumise sisu on kattuvad.
- 9.7.2 Identse sanktsioonimäära kehtestamine normide rikkumise eest, mis kordavad või dubleerivad juba vahetult kohaldatava Euroopa Liidu õiguse kohustusi, ei ole kooskõlas proportsionaalsuse põhimõttega. Selline regulatsioon ei arvesta normi autonoomset reguleerimisulatust, vaid võimendab sanktsiooniriski põhjendamatult. Lisaks ei nõua direktiiv IKÜM art 83 maksimaalse sanktsioonitaseme kasutamist, vaid üksnes tõhusate, proportsionaalsete ja hoiatavate sanktsioonide kehtestamist. IKS §-s 71¹ sätestatud sanktsioonimudel on käsitatav ebaproportsionaalsena ning vajab muutmist, et vältida topelt sanktsioneerimist.
- 9.7.3 Samuti tuleb arvestada, et tegemist on siiski tarbijakrediidi direktiivi ülevõtmisega ja sealt tulenevate kohustustega mitte IKÜMi kohustuste täitmata jätmise sanktsioneerimisega.
- 9.7.4 Eeltoodust tulenevalt teeme ettepaneku kaaluda sanktsioonimudeli muutmist. Ühe võimalusena võiks sätestada sanktsiooni ülemmääraks maksimaalselt kuni 1 000 000 eurot. Selline määr oleks kooskõlas direktiivi art 44 nõudega kehtestada tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad sanktsioonid, arvestades, et tegemist on tarbijakrediidi valdkonna eriregulatsiooniga, mitte isikuandmete kaitse üldmääruse kõige raskemate rikkumistega. Kuni 1 000 000 euro suurune maksimaalne rahatrahv oleks analoogia korras põhjendatud ka teiste valdkondlike finants- ja krediidituru õigusaktide sanktsioonimudelitega, kus karistused on diferentseeritud vastavalt reguleeritava kohustuse iseloomule ega dubleeri IKÜM art 83 kõige raskemate rikkumiste ülemmäärasid.
- 9.7.5 Alternatiivina võiks kaaluda ka astmelise vastutussüsteemi kehtestamist, kus esmaseks meetmeks oleks järelevalveasutuse ettekirjutus rikkumise kõrvaldamiseks ning rahalise sanktsiooni kohaldamine järgneks üksnes juhul, kui ettekirjutust ei täideta või rikkumine on korduv või raskema iseloomuga. Selline lähenemine võimaldaks diferentseerida rikkumisi nende raskusastme alusel ning tagaks sanktsionisüsteemi proportsionaalsuse, vältides samas põhjendamatut topelt sanktsioneerimist ja ebaproportsionaalset kumulatiivset trahviriski.

- 9.7.6 **Ettepanek:** Palume viia IKS § 71¹ sõnastus kooskõlla direktiivi artikkel 44 sõnastusega, mille kohaselt peab liikmesriik kehtestama tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad sanktsioonid, mitte aga üle võtma IKÜM-i trahve ja trahvimäärasid, mis on nagunii andmekaitse nõuete rikkumise eest ette nähtud.

10. Reklaamiseaduse muudatused

- 10.1 Turuosalised on viimase 3-4 aasta jooksul aktiivselt osalenud reklaamiseaduse (edaspidi: **RekS**) aruteludes ning andnud korduvalt sisulist tagasisidet kehtiva regulatsiooni probleemkohtadele. Meie selge ootus on, et reklaamiseadusele lähenetakse terviklikult, mitte üksikute sätete kaupa täiendades. Kehtiv regulatsioon on ajale jalgu jäänud, see on killustunud, raskesti rakendatav ning sisaldab mitmeid ülereguleerimise tunnuseid. Uute piirangute lisamine ilma olemasolevat raamistikku tervikuna üle vaatamata ei paranda regulatsiooni kvaliteeti, vaid suurendab õigusselgusetust ja täitmiskoormust.
- 10.2 Kehtiv RekS ei arvesta piisavalt digitaalse keskkonna toimimisloogikaga. Reklaam toimub valdavalt piiratud formaadiga kanalites, kus tähemärkide arv, visuaalne ruum ja tehnilised lahendused on piiratud. Samal ajal eeldab regulatsioon mahuka kohustusliku teabe esitamist ka sellistes kanalites. Praktikas tekitab see olukorra, kus nõuded on formaalselt täitmiseks keerulised või ebarealistlikud ning ei pruugi tegelikult parandada tarbija arusaamist. Seletuskirjas viidatud järelevalvepraktika, sh rikkumiste suur osakaal piiratud formaadiga digikanalites kinnitab, et probleem ei seisne üksnes turuosaliste käitumises, vaid regulatsiooni ja tehnilise keskkonna omavahelises vastuolus.
- 10.3 Mõistame, et näiteks eelnõuga lisatav hoiatustekst tarbijakrediidi reklaamides („*Hoiatus! Laenuvõtmine maksab raha.*“) tuleneb otseselt direktiivist ning tuleb riigisisesse õigusesse üle võtta. Küsimus ei ole aga hoiatuse eesmärgis, vaid selle süsteemses sobitumises olemasolevasse regulatsiooni. Tarbijakrediidi reklaam on Eestis juba praegu tugevalt piiratud ning RekS § 29 lõige 3 lubab esitada üksnes seaduses kindlaksmääratud teavet. Täiendavad kirjeldavad või diferentseerivad elemendid on sisuliselt välistatud ning reklaam ei või sisaldada toote atraktiivsust rõhutavaid sõnumeid. Sellises raamistikus tähendab kohustusliku hoiatuse lisandumine, et reklaamides suureneb negatiivse tooniga kohustusliku teabe osakaal, samas kui toote sisuliste omaduste või sihtrühma eripära selgitamise võimalus jääb piiratud.
- 10.4 Praktikas on erinevad finantseerimistooted suunatud erinevatele sihtrühmadele ning nende riskiprofiil, kestus, hinnastamismudel ja kasutusotstarve võivad oluliselt erineda. Kehtiv regulatsioon ei võimalda reklaamis selgelt välja tuua, millisele sihtrühmale konkreetne toode on mõeldud või millised on selle eripärad võrreldes teiste finantseerimisvõimalustega. Selline lähenemine ei pruugi toetada informeeritud otsustamist, vaid käsitleb erinevaid

tooteid sisuliselt ühtse ja eristamatu kategooriana. Regulatsiooni eesmärk peaks olema tagada tasakaalustatud teave, mis võimaldab tarbijal mõista nii kohustuse olemust kui ka toote tegelikke tingimusi ja sihtotstarvet.

10.5 Reklaamiseadust tuleks ajakohastada nii, et see arvestaks digireklaami tegelikku toimimisloogikat. Piiratud formaadiga kanalites peaks olema võimalik esitada selge ja nähtav hoiatus ning põhiteave, kuid ülejäänud kohustuslik info võiks olla kättesaadav lihtsa ja selge viite kaudu (nt klõpsates). Samal ajal tuleks hinnata, kas kehtivad piirangud võimaldavad reklaamis mõistlikul määral selgitada toote sihtrühma ja eripära, et tarbija saaks aru, mille poolest erinevad finantseerimistooted üksteisest. Uute kohustuste lisamise kõrval tuleks seetõttu üle vaadata ka olemasolevad nõuded, et tagada regulatsiooni tasakaal ja praktiline rakendatavus.

10.6 **Ettepanek:** Eeltoodust tulenevalt on vajalik finantsteenuste reklaami regulatsiooni terviklik ülevaatamine, mitte üksikute sätete täiendamine. See hõlmab eelkõige tarbijakrediidireklaami sisupiirangute, sh RekS § 29 lõike 3, kriitilist ümberhindamist, et võimaldada tasakaalustatud ja sisulist teavet toote sihtrühma ning eripärade kohta. Samuti on põhjendatud kehtestada digikanalitele erisätteid, mis arvestavad piiratud formaadi eripära ning võimaldavad kihilise teabe esitamise mudelit.

Lugupidamisega

Kaarel Ots

FinanceEstonia juhatuse esimees

Martin Länts

FinanceEstonia krediidiandjate töögrupid

Anu Mürsepp

FinanceEstonia tegevjuht